

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA BIOLOGIE A ENVIRONMENTÁLNÍCH
STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Význam chovu nehuspodářských zvířat

Vypracoval:

Bc. Kristýna Šlajchrtová

Vedoucí diplomové práce:

Prof.RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Prof.RNDr. Lubomíra Hanela, CSc., s vyznačením všech použitých pramenů a spoluautorství.

Souhlasím se zveřejněním diplomové práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Souhlasím s uložením své diplomové práce v databázi Theses.

V Praze dne 20. července 2015

podpis

Poděkování

Velmi děkuji Prof. RNDr. Lubomíru Hanelovi, CSc. za vedení mé diplomové práce a za konzultace. Dále děkuji za usměrňování a odborné rady, které vedly k úspěšnému zpracování diplomové práce.

Zvláště pak děkuji své rodině za zázemí při studiu, podporu a pochopení.

SOUHRN

Název práce: Význam chovu nehuspodářských zvířat

Autor: Bc. Kristýna Šlajchrtová

Vedoucí diplomové práce: Prof.RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

Tématem diplomové práce je problematika významu chovu nehuspodářských zvířat v domácnostech se zaměřením na oblast Středočeský kraj a kraj Praha. V teoretické části je probrána problematika chovu nehuspodářských zvířat u nás a v zahraničí, historie chovu, chov jedovatých a nebezpečných druhů a chov zvláště chráněných druhů. Dále popisuje diplomová práce problematiku zvířecích útulků, negativa nemocí přenášených na člověka a naopak pozitiva kontaktu člověka s přírodou (canisterapie, felisterapie). Výzkum byl proveden rozsáhlým anonymním dotazníkovým šetřením. Ve výzkumné části byly vyhodnoceny závěry získané dotazníkovým šetřením. Cílem práce bylo zjistit, která nehuspodářská zvířata jsou nejoblíbenější a nejčastěji se chovají, a ve kterých typech rodin (vliv dětí na chov, srovnání bydlení a chovu zvířat ve města a na vesnici).

Klíčová slova

Pets (nehuspodářská zvířata), domácnost, rodina, chov zvířat, standardizované dotazníky, zooterapie

SUMMARY

Title: Pet-Keeping and its Importance

Autor: Bc. Kristýna Šlajchrtová

Supervisor: Prof.RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

The thesis deals with the issue of the importance of domesticated animal breeding in households focusing in Central Bohemia and Prague. The theoretical part discussed the issue of domesticated animal breeding in our country and abroad, history of breeding, venomous and dangerous species breeding and breeding of endangered species. The thesis also describes issues of animal shelters, the negatives of transmittable diseases to humans and the positives of human contact with nature (canistherapy, felistherapy). That research was collected via anonymous questionnaires. In the research part the obtained conclusions were evaluated by questionnaire survey. The aim was to determine which domestic animals are the most popular and most frequently bred in certain types of families (children's influence on breeding, comparison of housing and animal husbandry in the town and village).

Keywords

Pets, home, family, livestock, standardized questionnaires, zootherapy

Obsah

1. Úvod a cíl práce	7
2. Metodika	9
3. Literární rešerše	12
3.1. Člověk a zvíře – obecně	12
3.2. Historie chovu zvířat v domácnostech	14
3.3. Současná právní úmluva o nakládání se zvířaty v rámci lidské péče (či zajetí)	16
3.4. Chov zvířat v domácnostech.....	18
3.5. Jak zvířata komunikují	20
3.6. Pes	22
3.6.1. Přehled klubů - Českomoravská kynologická unie	25
3.7. Kočka	27
3.8. Chov a legislativa exotických druhů zvířat - značení CITES	28
3.8.1. Značení zvířat.....	28
3.8.2. Značení CITES.....	28
3.9. Vybrané chovy živočichů v domácnostech.....	30
3.10. Chov jedovatých a jinak nebezpečných druhů zvířat.....	33
3.11. Negativa chovu domácích zvířat	38
3.11.1. Deset nejvýznamnějších zoonóz v České republice	39
3.11.2. Alergie na zvířata a vhodné druhy pro alergiky.....	44
3.11.3. Neuvážené pořízení a nákupy zvířat.....	47
3.12. Pozitiva chovu domácích zvířat	48
3.10.1. Zvířata a jejich pozitivní vliv.....	49
3.10.2. Welfare zvířat	49
3.10.3. Legislativa v zoorehabilitaci.....	50
3.10.4. Česká hiporehabilitační společnost (ČHS)	52
3.11. Zvířata a naše duševní zdraví.....	56
4. Hypotézy a dotazníkové šetření	64
4.1. Vyhodnocení hypotéz.....	68
4.2. Porovnání získaných výsledků z roku 1992 a 2015.....	78
5. Závěr.....	81
6. Seznam použité literatury	83
7. Přílohy	87

1. Úvod a cíl práce

Tématem této diplomové práce je – Význam chovu nehuspodářských zvířat. V diplomové práci jsem se zaměřila na chov domácích mazlíčků („pets“) v rodinách. Získanými poznatky se opírám o svou bakalářskou práci – Chov nehuspodářských zvířat (z roku 2010) a také o práci Prof. RNDR. Lubomíra Hanela, CSc. – Aspekty chovu nehuspodářských zvířat v rodinách na vesnicích a ve městech benešovského okresu.

Tato diplomová práce rozšiřuje a aktualizuje již zmiňovanou bakalářskou práci – Chov nehuspodářských zvířat. V bakalářské práci je rozebrána problematika chovu domácích mazlíčků (pets) ve školách v souvislostech, např. nejčastěji chované druhy pets, péče o pets, finanční náročnost chovu zvířat pro školu, využití pets při výuce. Cílem mé diplomové práce bylo prohloubení informací týkajících se chovu nehuspodářských zvířat v domácnostech a uskutečnění výzkumu chovu nejoblíbenějšího domácího mazlíčka v rodinách.

Motivací mi byla problematika chovu pets, která mi je blízká a velmi mne zajímá. Osobně i já s rodiči a bratrem chováme neobvyklé, málo rozšířené a méně známé africké psí primitivní plemeno Basenji. Myslím si, že v dnešní době se chov zvířat v domácnostech velmi rozrůstá a nabývá velké popularity. V domácnostech se chovají nejrůznější druhy zvířat. V dnešní době se lidé nebojí chovat i nebezpečné, jedovaté a zvláště chráněné exotické druhy živočichů.

Diplomová práce je rozdělena na několik částí. Teoretická část diplomové práce obsahuje podrobnou rešerši k danému tématu. Výzkumná část diplomové práce obsahuje rozsáhlé anonymní dotazníkové šetření, které jsem prováděla ve Středočeském kraji a kraji Praha. Dotazníkové šetření bylo nejčastěji prováděno na školských zařízeních ve Středočeském kraji a kraji Praha. Příprava a odběr dotazníků proběhl tak, aby jejich znění bylo jasné, vyplnění jednoduché a s co největší návratností kvalifikovatelných dotazníků.

Na začátku diplomové práce jsme si nejprve stanovili několik hypotéz, na které jsme po dotazníkové anketě a následném vyhodnocení odpověděli a vyhodnotili pomocí grafů.

Z výsledků dotazníkového šetření jsme stanovily řebříček nejoblíbenějších a nejoblíbenějších pets chovaných v domácnostech a v rešerši se o těchto skupinách pets podrobněji zmínili.

Hlavním cílem diplomové práce bylo ucelit získané poznatky z tohoto ne příliš prostudovaného oboru, za to velmi rozsáhlého a oblíbeného. Dalším cílem bylo zjistit, která nehuspodářská zvířata se nejčastěji v domácnostech chovají, jaký vliv na výběr domácího mazlíčka má počet dětí v rodině, poloha bydlení a další související aspekty.

2. Metodika

Na úvod diplomové práce jsme stanovili otázky pro dotazníkové šetření a byly zhotoveny následující hypotézy:

- Nehospodářská zvířata bude chovat nad 80 % dotazovaných korespondentů.
- Nejčastěji chovaným domácím mazlíčkem bude pes.
- Nejčastěji chovaným vodním živočichem budou sladkovodní akvarijní rybičky.
- Mezi chovanými zvířaty budou převládat suchozemští nad vodními živočichy.
- Chovaná zvířata budou nejčastěji pořizována samotnými majiteli.
- Největší péči a starost o chovaná zvířata bude u všech členů rodiny na podobné úrovni.
- Chovaná zvířata se budou nejčastěji pořizovat z důvodu mít blízkého živého „kamaráda“.
- Domácí mazlíčky chovají častěji rodiny, kde žijí děti do 15 let.
- Dotazování korespondenti žijící v domě se zahradou, tedy na vesnici, chovají více domácích zvířat.

Na základě získání výsledků se nám potvrdily nebo vyvrátily předem stanovené hypotézy.

Cílem diplomové práce bylo rozšíření bakalářské práce, podrobnější a rozsáhlejší výzkum v oborech významu chovu nehuspodářských zvířat. Pozornost diplomové práce se ubírala na rodiny, jejich členy, hlavně vliv dětí a chov „pets“ ve Středočeském kraji a kraji Praha. Zaměřili jsme se na několik podstatných aspektů v rodinách jako – typ obydlí, místo bydliště, přítomnost/nepřítomnost dítěte do věku 15 let v rodině, péče o zvířata a postavení zvířete v rodině.

Diplomová práce se zabývá problematikou významu chovu nehuspodářských zvířat (pets) v domácnostech. Literární rešerše je aktualizovaná a rozšířená o další témata (historie chovu pets v domácnostech u nás a v zahraničí, léčivé využití zvířat – canisterapie, felinoterapie a

další). Teoretické zpracování diplomové práce se opíralo o literární rešerši mé bakalářské práce, pozornost jsem také věnovala neobvyklým druhům zvířat chovaných v domácnostech a negativním dopadům neuvážených nákupů zvířat, tedy zvířecím útulkům.

Na zpracování podkladů k výzkumu v této diplomové práci jsem využila širokou škálu informačních zdrojů (chovatelská literatura, odborná literatura česká i zakraniční, chovatelské časopisy, akademické práce a internetové zdroje). V diplomové práci jsem použila následující metody – získávání informací, studium literárních pramenů a odborné literatury, využití propojení teoretických a praktických poznatků a zpracování výsledků a analýza dotazníkového šetření.

V praktické části jsem vyhodnotila, které zvíře je mezi chovateli nejoblíbenější, jaký je účel chovaného zvířete v rodině. Dále jsem hodnotila, kdo z rodiny poskytuje zvířeti největší péči a hodnotila jsem i fakt, kdo z rodiny domácího mazlíčka nejčastěji pořizuje.

Formu a otázky jsem do dotazníku zvolila tak, aby jeho vyplnění bylo jednoduché a snadné. Dotazník byl anonymní. Informace na dotazníku byly postavené pouze na dvou normostranách. Má pozornost v dotazníkové anketě byla věnována rodinám žijících s dětmi i bez dětí, žijící v bytě nebo domě se zahradou, žijící na vesnici nebo ve městě. Tyto dotazníky byly roznášeny mezi širokou veřejnost. Na základě jejich vyplnění a vrácení zpět jsem podrobně zpracovala získané výsledky, vypracovala přehledné grafy a okomentovala výsledky (viz kapitola 4. Hypotézy a dotazníkové šetření – popsána metodika dotazníkového výzkumu).

Protože se v mé bakalářské práci ubírala pozornost na chované druhy zvířat ve školách a podobných zařízeních, využila jsem získané informace k porovnání s výsledky dotazníkového šetření v této diplomové práci. Stejně tak tomu bylo v případě vypracované práce - Aspekty chovu nehuspodářských zvířat v rodinách na vesnicích a ve městech Benešovského okresu (Prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.) z roku 1992. Získané výsledky jsem opět porovnála. Dotazník umožňuje zaměřit se na místa bydliště rodin (Praha, malé město a vesnice), typ bydlení (byt nebo dům bez zahrady, řadový dům nebo dům se zahradou) a vliv přítomnosti či nepřítomnosti dítěte/děti do věku 15 let v rodině. Respondenti byli ze Středočeského kraje a kraje Praha.

V bakalářské práci jsem provedla pouze předvýzkum tohoto dotazníku. Na základě ověření dotazníku v praxi jsem upravila dotazník do finální a konečné podoby. Při jeho vyplnění jsem se nesečkala s žádnými závažnými nedostatky. I nejmenší a velmi mladí respondenti do věku 15 let zvládli dotazník vyplnit sami bez pomoci dospělého. Celkem bylo osloveno přes 1000 respondentů z vesnic, menších měst a Prahy, různého věku a odlišných typů bydlišť.

Informace a výsledky vyplněných dotazníků, byly zpracovány v programu excel a následně vyhodnocovány. Velmi malé množství dotazníků bylo vyřazeno z důvodu špatného vyplnění, tzn., že vrácený dotazník neodpovídal reálným faktům. V několika dotaznících se objevilo, že respondenti v domácnosti chovají například žraloka a velrybu.

3. Literární rešerše

3.1. Člověk a zvíře – obecně

Přítomnost domácích zvířat s sebou nese rovinu emocionálního a fyzického zdraví. Důležitost vztahu mezi zvířaty a lidmi má potenciál k významnému pozitivnímu vzdělávání člověka. Dokonce dle BECKA, KATCHERA (1996) provedená studie říká že lidé s domácími mazlíčky mají nižší krevní tlak a nižší hladinu tuku v krvi, než ti lidé, kteří domácího mazlíčka nevlastní. Domácí zvířata jsou v roli terapeutů, učitelů, společníků a přátel. (BECK, KATCHER 1996)

Již velmi dávno choval člověk zvířata k užítku, pro štěstí i pro potěšení. Odedávna zvířata milují děti i dospělí a zřejmě si chovem zvířat člověk hledá cestu k přírodě. V dnešní době je na světě velmi mnoho chovatelů nejrůznějších domácích mazlíčků. (KRÁL, OLEXA 1969)

Ochrana zvířat

Mnoho zvířat je v České republice chráněno. Nesmí se chytat, úmyslně usmrcovat nebo i chovat v zajetí. V ČR je také člověk povinen při nálezů poraněného a chráněného druhu zvířete nahlásit informaci na příslušný krajský orgán. (KRÁL, OLEXA 1969)

Zvířata v zajetí

Zvířeti, které chováme v zajetí, by měl majitel zajistit a nahradit jeho přirozené prostředí v přírodě. Zvířeti v zajetí je velmi vhodné alespoň trochu zajistit jeho přirozené instinkty, jako poskytnutí různých tělocvičných nářadí – prolézačky, škrábátka, atd. I z hlediska estetiky musí majitel zajistit chovné zařízení. K tomu se používají materiály, které nahrazují přírodu – větve, rostliny, kameny, kůra, zemina, písek. (KRÁL, OLEXA 1969)

Opatření zvířete

Nabídka zvířat je u nás poměrně velká a široká. Snáze se pořídí často chovaná zvířata a obtížněji třeba exotická zvířata. Vždy si opatřujte zvířata, která jsou mladá, zdravá, popřípadě s rodokmenem a všimněte si očí (zakalené oči předpovídají nemoc). Při pořizování zvířat se člověk vždy může obrátit a poradit se s příslušným orgánem zabývajícím se chovem určitých zvířat, například kynologické odbory a kluby nebo svazy chovatelů. (KRÁL, OLEXA 1969)

Postupem doby se psi začali používat pro policejní, služební a armádní účely a to již v době renesance. I přes velký pokrok v technice a ve výborně technicky vybavených armádách, dnes psy používají i v těch nejmodernějších armádách. Psi se využívají k hlídkování s psovodem, nálezu drog, nálezu skrytých zbraní, střežení munice, nálezu osob, atd.. v dnešním vojsku je ideální kombinací: člověk – technika – pes. V mnoha souvislostech se technika a pes výborně doplňuje.

Pes je aktivní prvek, kterého využíváme k zajištění ochrany u osob a majetku. Činnost strážného psa spočívá ve - vyhledání revírováním nebo pomocí pachových stop zločince, zadržením nebo označením zločince pomocí štěkotu a předcházením případného útoku na strážného/psovoda/policistu. Psovodí si u psů nejvíce cenní těchto vlastností – výborné smyslové vnímání, oddanost člověku, síla, nebojácnost, vysoká pohyblivost a obratnost, schopnost výcviku, denní i noční aktivita, přirozená teritoriální obrana, atd. (RŮŽIČKA 1996)

Nikdy se nechovalo tolik druhů zvířat jako dnes. Komerční hledisko chovu domácích zvířat je celosvětově rozšířené a neustále roste. Zvířata můžeme rozlišit podle účelu, pro který je člověk chová. Zvířata můžeme dělit na hospodářská, nehospodářská, laboratorní a volně žijící. Hospodářská zvířata chováme za účelem konkrétního užitku, např.: zisk produktu (maso, mléko, vejce, kůže) nebo na práci (jízda, nošení nákladů). Jako nehospodářská zvířata můžeme označit zvířata zdomácnělá, okrasná, tzv. domácí mazlíčci neboli „pets.“(ŠLAJCHRTOVÁ 2010)

Od počátků domestikace do dnešní doby, existuje mezi lidmi a zvířaty velmi silné a trvalé pouto. Život lidí a zvířat asi bude propojen navždy. Zvířata, která s námi sdílejí domovy, jsou našimi čistými, důvěrnými a věrnými přáteli. Člověk svému domácímu mazlíčkovi vždy ukazuje svou pravou tvář a nic nepředstírá. Tím jak se člověk ke zvířatům chová, tak ukazuje svůj charakter. Komunikace lidí a zvířat je velmi důležitá. Je prokázáno, že komunikace mezi členy rodiny bývá lepší, pokud je v domácnosti přítomný nějaký domácí mazlíček, hlavně pes nebo kočka. Společné soužití zvířat a lidí vybízí k mnoha příležitostem lepšího a plnohodnotnějšího života. (CHERNAK-MCELROY 1999)

Historie vztahu mezi člověkem a zvířetem je velmi obsáhlá a sahá až k dobám, kdy pro člověka bylo zvíře jen zdroj potravy. Osud zvířat a lidí je spojen po dlouhá tisíciletí. Člověk v době kamenné určoval první a zároveň nejstarší vztah – zvíře. Byl to vztah predátor – kořist. Člověk dnešní doby vztah ke zvířatům změnil. Neustále ale člověk stojí v čele potravního řetězce. (KLIKA 2005)

3.2. Historie chovu zvířat v domácnostech

Vztah člověka a zvířete do současnosti prodělal velmi mnoho změn. V minulosti byli lidé na zvířatech velmi závislí. Například v dopravě a zemědělství, dnes ale zvířata nahradily technické stroje a člověk prodělal mnoho civilizačních proměn. V dnešní době tak člověk není závislý na zvířatech jako dříve. Lidé ale dnes živočichům více a více zabírají jejich životní prostředí a zasahují do něj – zemědělstvím a průmyslovou výrobou. Velmi se také zvýšila lidská agrese k zvířatům. Některým živočišným druhům hrozí dokonce vyhynutí. Mluvíme ale o zvířatech žijících ve volné přírodě – divoká zvířata. Domácí zvířata, od akvariálních rybiček a morčat přes kočky a psy, získávají neustále na popularitě. Domácí i divoká zvířata pořád zaujímají významné místo v životě člověka. (COREY 1998)

Mazlíčci v dějinách – od uprchlého obědu k domestikaci

Odjakživa byl člověk obkloповán zvířaty. Možná si tak člověk dokazoval svou nadřazenost. Dříve člověk nepohlížel na zvířata jako na mazlíčky vhodná k ochočení. V prehistorických dobách nebyl život na Zemi jednoduchý a lidé lovíli zvířata hlavně jako zdroj potravy. Později začali lidé zvířata používat na práci. Vždyť proč by nemohla být užitečná, než budou snědena. Postupem doby dále začal člověk zvířata zdomácňovat a chovat i ke své radosti a potěše. (COREY 1998)

Psi a technika – od historie po současnost

Ve starověkých dobách lidstva měl pes bojovou ničivou živou sílu, naháněl hrůzu a zastráňoval nepřátele, protivníky a zloděje. Hlavně v oblastech starého Říma, Řecka, Egypta a zemí Asie. Psa můžeme řadit k nejstarším používaným zbraním člověka. Například ve starém Řecku se cvičili psi k útokům na nepřátelskou jízdu – psi byli krmeni koňským masem a před bojem nechávali psy vytrávit a čichali koňskou krev. Ve středověku se psi nejvíce používali už jen k ostraze paláce, panství nebo majetku.

Na přelomu 19. a 20. století učinil velký objev v chování psů ruský lékař, psycholog a fyziolog Ivan Petrovič Pavlov. Jedná se o tzv. Pavlovův reflex – rozlišil dva typy reflexů (podmíněný a nepodmíněný). Nepodmíněný reflex je vrozený, zatímco podmíněný reflex je naučený ve výchovném a návykovém procesu. Tyto pokusy prováděl na psech a za tento objev obdržel v roce 1904 Nobelovu cenu. Další zoolog, který objevil nové poznatky v chování psů, byl Konrád Lorenz – rakouský zoolog, ornitolog a zakladatel moderní etologie. Za své objevy a teorie o přirozeném a naučeném chování zvířat získal také Nobelovu cenu v roce 1973. (EDBAUER 2001)

Počátky domestikace zvířat se začaly objevovat již v době kamenné. Jedním z prvních domestikovaných zvířat byl vlk –předchůdce psa. Mezi další domestikovaná zvířata postupně člověk zařadil ovce, skot, koně. Zdomácnělá zvířata, která se považovala jako neužitečná, byla ochočena zřejmě jen pro zábavu a chov.

Historie vztahu člověka a zvířete úzce souvisí s náboženskými kulturami daných zemí, např. převtělování duší člověka do zvířete (Indie). Domestikace koní byla známkou vysokého postavení a úrovně rodiny. K domestikaci zvířat vedlo i uctívání kultu, jako například domestikace kočky ve starém Egyptě. Za nejmohutnější domestikovaná zvířata se považují sloni, např. slon indický, který se využíval v historii i pro válečné účely a dnes se používá pro práci a turismus. (KLIKA 2005)

Obrázek 1 – Slon při práci na plantáži

Zdroj:https://www.google.cz/search?q=slon+indick%C3%BD+pr%C3%A1ce&espv=2&biw=1197&bih=318&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=UIMyVde8FcrYat_pgNAF&ved=0CAYQ_AUoAQ#imgre=zw9DoRYJOATvM%253A%3BAhK-0yx4PoivMM%3Bhttp%253A%252F%252Fimg.bleisk.cz%252Fstatic%252Fold_abc%252Fabtisk%252F45%252F5%252F11236.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.abicko.cz%252Fclanek%252Fcasopis-abc%252F580%252Ftreti-cesta.html%3B200%3B178

3.3. Současná právní úmluva o nakládání se zvířaty v rámci lidské péče (či zajetí)

Nyní je oblast právní úpravy ochrany živočichů chovaných člověkem, ale i volně žijících zvířat velmi rozmanitá. Hlavním příkladem je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Tento zákon se týká jak nelegálních aspektů ochrany zvířat proti týrání a pravidly správného nakládání se zvířaty v lidské péči, tak i legálními pravidly chovů živočichů i pravidly pokusů na zvířatech. V platnosti je česká právní úmluva, která přiklání spíše k moderně používanému výrazu „zvíře v lidské péči“.

Pets - Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu

Tato dohoda se stala platnou dne 1. 5. 1992. V České republice je platná od dne 24. 3. 1999. Dohoda se týká živočicha určeného pro chov v domácnosti, k jeho držení člověkem - pro potěšení a společníka člověka. Dohoda hovoří o chovu zvířat, podmínkách utrácení zvířat, podmínkách chirurgických operací, obchodování s těmito zvířaty, soutěžích zvířat, útulcích zvířat, atd.. (STEJSKAL, LESKOVJAN 2010)

Péče o pohodu zvířat – animal welfare

Jedná se o vyváženost aspektů zvíře – okolí. Zvíře se dokáže pomocí vlastních sil vyrovnat s aspekty okolního prostředí – zanechat zdraví a chuť do života, naopak vyvarovat se strádání. Chov domácích zvířat patří mezi přirozenou a nejstarší potřebu člověka. Domácí zvíře se v mnoha vyspělých zemích považuje za „věc“, ale zvíře je živá bytost. (KOLEKTIV AUTORŮ 2015)

Zákona na ochranu zvířat proti týrání v § 3 definuje 4 základní typy zvířat:

1. Zvíře v zájmovém chovu – zvíře, které nemá hospodářský význam a chová se v domácnosti člověka. Pro člověka má toto zvíře zájmový účel – soutěže, chovná stanice, domácí mazlíček, člen rodiny.
2. Zvíře hospodářské – zvíře chované s hlavním účelem – hospodářský a podnikatelský efekt (živočišné suroviny, vlna, kůže).
3. Zvíře volně žijící – samovolně žijící zvíře v přírodě.
4. Zvíře pokusné – zvíře, které je využíváno k pokusům – laboratorní zvířata. (STEJSKAL, LESKOVJAN 2010)

Zákony o zvířatech v ČR

V České republice platí zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který stanovuje postup při ochraně tzv. zvláště chráněných druhů živočichů v ČR. Seznam těchto taxonů najdeme v příloze č. II. vyhlášky Ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb. Poslední vyhláška byla doplněna ještě další vyhláškou č. 175/2006 Sb., která doplňuje výčet druhů o druhy chráněné v Evropské unii (EU).

V Evropě chrání mnoho druhů mezinárodní úmluva o ochraně evropské fauny a flóry – tzv. Bernská konvence.

Registraci druhů CITES v ČR provádí Ministerstvo životního prostředí (MŽP), krajské úřady, správy chráněných krajinných oblastí (CHKO) a národních parků (NP). Dodržování zákonů kontroluje Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP).

Chovatel musí respektovat další zákonný předpis č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Ten byl aktualizován zákonem č. 312/2008 Sb., ve kterém má rozhodné slovo Ministerstvo zemědělství a Ústřední komise pro ochranu zvířat (ÚKOZ) je poradní orgán. K zákonu č. 246/1992 Sb. byla stanovena vyhláška č. 75/1996 Sb., která obsahovala seznam nebezpečných druhů zvířat, jejichž chov musely kontrolovat okresní veterinární správy. I tato vyhláška byla aktualizována vyhláškou č. 411/2008 Sb., na druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, jejichž chov musí být výslovně povolen. Vyhláška určuje druhy, které musí být nezaměnitelně označeny a celkový výčet druhů zvířat.

Zákon ČNR (Česká národní rada) č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, je aktualizován zákonem č. 346/2009 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů. (VRABEC 2009)

3.4. Chov zvířat v domácnostech

Chovatelství je velmi široký obor a ve výběru chovaného zvířete jako domácího mazlíčka, si každý člověk najde, které zvíře právě jemu nejvíce vyhovuje nebo po kterém zvířeti touží. Některé druhy zvířat se hodí pro začátečníky a některé zase pro zkušené chovatele.

Slovo „pet“, v českém překladu znamená – mazlíček, miláček, mazánek, oblíbenec, atd. Nejčastěji se asi setkáme s chovem psů, koček, akvarijních rybiček, křečků a mohli bychom pokračovat dále. Méně častý je ovšem chov exotičtějších druhů zvířat jako obojživelníků, plazů, lasiček, stonožek, pavouků, kočkovitých šelem nebo dokonce v Indii chov slonů.

O tom jakého mazlíčka si chovatel pořídí, rozhoduje jen on sám, ale měl by se před pořízením zvířete zamyslet nad všemi faktory souvisejícími s chovem zvířete. Majitel nemá právo chovat zvíře, pokud nesplňuje nároky zvířete. Zvířata potřebují stálou péči. Chov některých zvířat je nenáročný a s těmi by měl nezkušený chovatel začínat. Pozor ale na to, že i jednoduchý chov například křečků a morčat může probíhat dobře i špatně. Majitel má nejdůležitější úkol – znát potřeby svého mazlíčka a udělat pořízenému zvířeti život kvalitní, šťastný a zdravý. (KRÁL, OLEXA 1969)

Soužití zvířat a člověka v domácnosti – vliv na vzájemné zdraví

Pokud se rozhodneme k chovu kočky, psa nebo ostatních živých tvorů musíme zvážit všechna hlediska. Zvíře bude součástí našeho života a domácnosti po několik let. Člověku chov mazlíčka nepřináší neustále jen potěšení, ale i spoustu starostí, tolerance a zodpovědnosti. Člověk tak musí zvážit své materiální, finanční a osobní předpoklady k chovu. Je na místě si uvědomit, že pokud budeme jako mazlíčka chovat koně, musíme mu poskytnout dostatek pozornosti, prostoru, krmivo a veškerou péči v případě nemoci. I chov malého domácího mazlíčka určitým způsobem zabere a zaujme místo v naší domácnosti.

Nejdůležitějším předpokladem k chovu zvířat je trvalá a skutečná láska k nim samotným. A s ním souvisí i další velmi důležitý předpoklad, aby tuto lásku ke zvířatům měli i ostatní členové rodiny a ne jen chovatel sám. Dalším zásadním požadavkem k chovu zvířecího mazlíčka je odhodlání věnovat se mu, mít dostatek času na jeho výcvik a výchovu a pečovat o jeho fyzické i psychické zdraví.

Nejvíce neoblíbenou činností člověka, která souvisí s chovem zvířat, je úklid jejich výkalů ze záchodků, výběhů, klecí, akvárií, terárií, atd. Nicméně i tato činnost k chovu zvířat patří. Člověk se s ní musí smířit a dodržovat základní pravidla správné hygieny.

Zvířata a vědomí

Zvířata stejně jako lidé mají mozek a mnoho činností probíhá bez přímého vědomí. Zvířata komunikují mezi sebou navzájem a určitým způsobem komunikují i s člověkem – postoje, gesta, olizování, atd. Zvířata si také své činy uvědomují. Dobrý příklad se uvádí na komunikaci kočkodanů. Kočkodani používají tři různé hlasové výstražné projevy, kterými se chrání před určitým predátorem – lvem, orlem, levhartem. (BIRCH, VISCHER 2007)

Nadání našich domácích mazlíčků

Domácí zvířata jsou pro člověka stále více a více ideálnější společníci. Citová blízkost člověka a zvířete se u zvířat projevuje náchylností k civilizačním chorobám, které postihovaly jen člověka. Domácím mazlíčkům stoupá i inteligenční úroveň. Např. psi ihned odhalí nepozornost svého pána a s radostí začnou dělat to, co mají pod dohledem pána zakázáno. Symbióza člověka a domácího zvířete neustále roste a pozitivně ovlivňuje obě strany. Zvíře se dnes začíná velmi podobat člověku. Můžeme říci, že domácí mazlíček je zrcadlem člověka. (GENNEPER, KAMPHAUSEN 2012)

3.5. Jak zvířata komunikují

Zvířata komunikují jen primitivně. Inteligence zvířat není tak vysoká, jako u člověka. Většina zvířat nemá tak strukturovaný mozek jako lidé. Komunikace zvířat se projevuje například štěkotem, vrčením, pískáním a gestikulací těla. Inteligence zvířat se projeví ve schopnosti naučit se či pochopit ze zkušenosti, nebo rychle reagovat na situaci.

Porovnat inteligenci lidí a zvířat nelze. U každého druhu se forma inteligence projevuje jiným způsobem. Stejně tak se liší úrovní inteligence jednotlivá zvířata mezi sebou. Liší se i vnímavostí, citlivostí a schopností komunikace.

Zvířata i lidé dokáží navázat velmi blízký vztah a snažit se navzájem si porozumět a tolerovat se.

Lidé velmi často zjišťují, který druh zvířat je nejinteligentnější. Můžeme říci, že žádné dvě kočky ani dva psi nejsou stejní a svou inteligencí se odlišují. Za nejinteligentnější zvířata se všeobecně považují zvířata, která nejlépe a ochotně komunikují s lidmi a učí se jejich způsobům – např. delfíni, opice, velryby, psi, kočky a další. (SMITH 1999)

Zásady jak zvládnout možné problémy s chováním zvířat

- Rozpoznání tělesných a emocionálních potřeb zvířete
- Být reálný a vstřícný
- Jasně sdělit zvířeti co po něm chceme a ujistit se, zda nás pochopil
- Důslednost
- Respekt
- Upřímnost
- Pochvala
- Schopnost říct ne
- Klid
- Porozumění
- Pohoda (SMITH 1999)

3.6. Pes

Pes je považován za nejlepšího přítele člověka. Lidé se řídí starou teorií, že jednomu roku života psa odpovídá sedm let člověka. Zdravý pes se dožívá cca patnácti let.

Někteří lidé si pořizují nebo vychovávají svého psa k pracovním účelům, například závodní chrti (honí mechanického zajíce), foxteriéri (honí mechanickou lišku), lovecký psi (pronásleduje mrtvého ptáka), hlídací psi (proti zlodějům), anebo vodící psi (pomáhají nevidoucím).

Člověk a pes – společný život

Důležitým hlediskem ve vztahu člověka a psa je schopnost dorozumívání a porozumění. Dorozumívání probíhá několika způsoby – například sluch, zrak, čich. Pomocí těchto smyslů dáte psovi dobře najevo, co cítíte a co chcete. Nejlepší je propojení smyslů, gest a slov (hlasitost a přízvuk). Pes je inteligentní a velmi sociálně založené zvíře, ale jeho projev a vyjadřování se od člověka liší. Majitel by měl svého psa znát a pak i pochopí, jak se pes chová a co chce. Pes má jiné vyjadřovací kanály než člověk. Pes mluví celým svým tělem.

Není dobré, pokud člověk psa příliš polidšťuje. K bezmezné radosti psa stačí styk s lidmi. (OHL 2007)

Pes a zákon

Na psa je pohlíženo jako na věc - předmět. Zákonným vlastníkem je člověk, tedy majitel psa. Ten má právo s předmětem nakládat, držet a užívat ho. Ze zákonného hlediska však majitel nesmí způsobit újmu zvířeti v souvislosti se zákonem č. 167/1993 Sb. na ochranu zvířat proti týrání. Člověk i zvíře jsou živými tvory. I zvíře dokáže cítit bolest a utrpení. Proto musí majitel ze zákona dodržovat základní zásady správného chovu zvířete, např. nutit zvíře k činnostem, které neodpovídají jeho fyzicko-biologickému stavu a schopnostem, omezovat a týrat nedostatkem potravy a svobody pohybu. Bezdůvodně nikdo nesmí zvíře opustit, vyhnat nebo dokonce usmrtit. (NAXERA 1999)

Obrázek 2 - Pes

Zdroj: https://www.google.cz/search?q=slon+pr%C3%A1ce&espv=2&biw=1366&bih=643&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMllaLAtP_dgxIVQ8AUCh0MRgCt#tbm=isch&q=pes&imgsrc=BlFuXBZfTi4xfM%3A

Chování psů

Pes je psovitá šelma (rod *Canis Canis*) žijící ve skupině, která se nazývá smečka. V tomto společenství dokáže pes velmi dobře sociálně cítit. Ve smečce psů můžeme pozorovat podřízenost a nadřazenost, velmi dobrou komunikaci mezi jednotlivci ve smečce a dokonce příznivé prvky soužití člověka a psa. Můžeme dokonce říci, že se pes stal členem lidské smečky a naopak.

Pes se adaptoval na lidské prostředí a s ním i jeho vrozené chování jako například chování lovecké, obranné, sexuální. Je důležité, aby majitel přistupoval k chovu psa přátelským chováním, hrou a projevy citění. Tímto způsobem majitel psa vycvičí a vychová. Majitel musí klást důraz na základní pravidla a zásady: srozumitelnost povelů, opakováním povelů, důsledností a odměnou. Za základní zvládnuté povely se požaduje: lehni, sedni, zůstaň, k noze, fuj. Vše o výchově nám řekne rčení „jaký pán, takový pes.“ (NAXERA 1999)

Zásady v chovu psa

Majitel psa musí každý rok zajistit očkování proti vzteklině. Dnes už vakcíny mají účinnost i dva roky. Mimo vztekliny je vhodné nechat psa očkovat i proti ostatním infekčním nemocem. Štěňata prodělávají očkování více, například proti parvoviroze.

Dospělého psa je také nutné pravidelně odčervovat minimálně dvakrát za rok. Důležité je také odblešování (spreje a obojky), dodržování hygieny (koupel, ošetření srsti) a prohlídka psa po procházce (použití repelentů, odstranění přisátých klíšťat). Psům hrozí i infekce získaná z potravin. Pes by měl být krmen jen čerstvými potravinami, masem nebo psím krmivem. (SEDLÁK, TOMŠÍČKOVÁ 2006)

Pes

Pes je považovaný za jedno z prvních domestikovaných zvířat. Chov různých plemen psa (dnes asi 250 plemen psů) se dnes řadí na první místo na světě. V dávných dobách byl pes nejprve využíván k odstranění odpadků v okolí obydlí člověka, následovala pomoc při lovu a stopování, pak ochočení, naučení štěkání a hlídání. Předchůdce psa – vlk – žije ve smečkách. Smečku pro psa, který žije v rodině, vytváří právě nejbližší členové žijící v rodině. Vůdce smečky má být ale pán a ne pes. Pes je jistě jedno z nejinteligentnějších zvířat, a aby se stal naším věrným přítelem, musí být především trpělivě vychován a vycvičen již od útlého věku. Pes má mít své určité místo k odpočinku, své misky s krmivem a vodou a měl by dodržovat základní povely a pokyny. (DONALDSON 2011)

Dingo – australský mazlíček

Zvláštním případem je chov psa – dinga v Austrálii. Chov starodávného plemene dinga má velmi dlouhou historii, až do doby kamenné a považuje se za nejstarší plemeno psa. Dingo je divoce žijící pes, ale i domestikovaný australskými domorodci. Chov dinga se dnes doporučuje jen zkušeným chovatelům. V dnešní době je divoce žijící dingo v Austrálii velmi vzácný. (KRÁL, OLEXA 1969)

3.6.1. Přehled klubů - Českomoravská kynologická unie

Adresář klubů ČMKU:

Airedale teriér klub
Akita – inu klub
Klub americko-kanadského bílého ovčáka
Klub anglických buldoků ČR
Bulldog klub
Moravskoslezský bulldog-mops klub
Klub francouzských buldočků
Mops klub
Klub přátel pražských krysaříků
Klub chovatelů bearder collíí
Klub chovatelů belgických ovčáků v českých zemích
Klub chovatelů bichon a poil frisé
Bloodhound klub CZ
Bobtail klub
Klub chovatelů grifonků a brabantíků
Klub chovatelů a přátel českých teriérů
Klub českého horského psa
Klub chovatelů čivav a naháčů
Klub faraonských psů
Bouvier des flanders club bohemia
Klub karelských medvědích psů a lajek
Klub chovatelů kavalír a king charles španělů
Cavalier king charles klub Čech, Moravy a Slezska
Klub ruských a asijských ovčáků
Klub chovatelů kníračů
Spolek chovatelů slovenských čuvačů
Klub pyrenejských plemen
Moravskoslezský klub přátel a chovatelů leonbergeru
Klub Ihasa-apsó ČR
Lvíček klub ČR
Moravskoslezský klub maltér. a boloň. psíků
Moloss klub
Klub středoasijských ovčáků
Klub chovatelů německých dog
Klub novofundlandský pes
Japan-klub
Interclub orient pekinéz a japan-chin
Pekinéz klub Praha
Klub pekingských palácových psíků
Klub pinčů v ČR se sídlem v Brně
Klub chovatelů polských ovčáků nížinných
Klub chovatelů pudlů
Pudl klub
Puli-pumi-mudi klub
Klub chovatelů rhodéských ridgebacků
Klub severských psů
Klub chovatelů a majitelů psů čau-čau
Shar-pei club
Shih – tzu klub evropa
Shih – tzu klub ČR tebetského plemene shih-tzu
Klub chovatelů málopočetných plemen psů
Klub svatobernardských psů
Klub chovatelů špisů
Klub švýcarských salašnických psů
Klub amerických staffordshirských teriérů
Klub chovatelů českých teriérů
Staffordshire bullterier club
Klub tibetské dogy
Tibetan terrier club ČR
Klub chovatelů a přátel welsh dorvi v Č., Mor. a Slez.
Saluki klub
American cocker club ČR
Klub chovatelů chrtů angl. plemen
Whippet klub
Dostihová jednota ČR
Svaz záchranných brigád ČR
Klub chovatelů a přátel barzojů
Klub málopočetných dogovitých plemen psů
Chovatelské kluby ČMKU – ČKS (Český kynologický svaz)
Beauceron klub ČR
Klub berger belge
Briard klub
Klub Československého vlčáka
Doberman klub ČR
Moravsko – slezský dobrman klub

Hovawart klub ČR
Klub přátel chodského psa
Boxer klub ČR
Klub chovatelů německých ovčáků
Klub chovatelů pinčů
Rotweiler klub
I.CZ Yorkshire terier klub
Českomoravský klub chov. yorkshire terierů
Klub chovatelů novofoudlanských psů
Yorkshire terier klub chovatelů a jeho přátel
Chovatelské kluby ČMKU – ČMKJ (Českomoravská kynologická jednota)
Český pointer a setter klub
Moravskoslezský klub anglických ohařů
Českomoravský klub barvářů
Beagle club
Klub bretaňských ohařů
Klub chovatelů Českých fousků
Dalmatin klub
Klub dlouhosrstých ohařů
Klub chovatelů hrubosrstých a maďarských ohařů
Klub chovatelů jagdterieru v Čechách
Moravskoslezský klub jagdterierů
Klub chovatelů jezevčíků
Klub chovatelů honičů
Klub chovatelů jugoslávských ovčáků
Russian canis club
Komondor klub
Klub chovatelů německých krátkosrstých ohařů
Klub krátkosrstý ohař
Klub krátkosrstý ohař se sídlem v Brně
Klub chovatelů leonbergerů
Klub chovatelů loveckých slídičů
Klub anglického mastila
Fila brasileiro club
Mastino napoletano klub
Klub německého křepeláka
Klub přátel chovatelů pudlů
ČeskoMoravská kynologická unie (ČMKU)

Retriever klub
Český klub rhodéských ridgebacků
Klub chovatelů slovenských čuvačů v ČR
Klub slovenských kopovů
Klub chovatelů švýcarských honičů
Bullterrier club
Klub chovatelů terierů
Klub chovatelů maďarských ohařů
Klub chovatelů chrtů
Basset klub
Klub chovatelů havanských psíků
Chovatelské kluby ČMKU – SKK (Sdružení kynologických klubů)
Českomoravský klub chovatelů maltézských a boloň. psíků
Klub chovatelů bišonků
Samojed klub
Exotic klub
Klub chovatelů italských chrtíků
Klub chovatelů collií a sheltií
Moravskoslezský klub chovatelů kolií a šeltií
Klub přátel černého ruského teriera
Klub kavkazských pasteveckých psů
Klub chovatelů dandie dinmont terierů
Klub chovatelů tibetských španělů
Chovatelské kluby ČMKU – KJ ČR (Kynologická jednota ČR)
Český klub chovatelů sheltií
Klub chovatelů maďarských chrtů
Chovatelské kluby ČMKU – ASOCIOVANÉ – PROZATIMNÍ
Wolfhound a deerhound klub
Landseer klub ČR
Klub saharských chrtů
Fagan – klub CZ
Český kl. chov. alpského brankýře jezevčíkovitého
Chovatelské kluby ČMKU – DOSTIHOVÁ JEDNOTA
Zájmová organizace chovatelů psů Kolín
Národní dostihový klub chrtů Praha
Dostihová dráha Mladá Boleslav
Kynologický klub Brno (NAXERA 1999)

3.7. Kočka

Kočka

Domestikace kočky proběhla vzhledem k ostatním zvířatům celkem pozdě. Kočka je domácí mazlíček, který nepotřebuje mnoho prostoru, je ideální pro chov v bytě, dokonce nemusí ani vycházet ven na procházky a nevyžaduje moc pozornosti majitele. Kočka není tak blízkým mazlíčkem člověka jako pes. Kočky domácí i divoké žijí samotářským způsobem života, existuje jen jediná výjimka v případě lva a jeho smečky. Nejčastěji se chovají kočky domácí bez rodokmenů, dále ale také kočky ušlechtilých plemen. Rozmanitost plemen koček není tak velká jako u psů.

Obydlí, kde budeme kočku chovat, je nutné vybavit základními prvky. Kočka musí mít místo, kde bude spát a odpočívat. Dále je vhodné byt vybavit zařízením, kde si kočka obrousí drápy. Jinak bude škrábat po nábytku. Kočka také ráda šplhá po záclonách, tuto neřest zamezíme tak, že kočce postavíme prolézačku s žebříky a jiným vyžitím. Kočka se velmi snadno a rychle naučí chodit vykonávat potřebu na určité místo, protože je velmi čistotná. Kočičí záchodek je nejvhodnější umístit do chodby bytu nebo domu. Každý den se musí čistit, aby se zabránilo šíření bakterií a zápachu. Přínosné je umístění záchodku do boudičky. Horší je to v případě výcviku určitých povelů, kočka má svou vlastní hlavu a většinou s nelibostí a ne hned poslechne. Taková je kočičí povaha a rozhodně ji za to nelze trestat. (KRÁL, OLEXA 1969)

Kočku uctívali již božstva starého Egypta. Nejprve chovali kočky k lovu škůdců – myší. Egypťané o své kočky pečovali a chránili je, některé ale stejně utekly a rozšířili se tak do celého světa – zřejmě tak vznikla kočka domácí. Kočka je ideální domácí mazlíček. Je samotářská při lovu i odpočinku, nezávislá, sama si vyžádá pozornost majitele, v potravě obvykle nebývá vybíravá, jinak je masožravec a velmi ráda se pohybuje sama a v době, kdy se zrovna chce ji. (COREY 1998)

Kočka domácí je domestikovaná forma kočky divoké. Patří mezi nejoblíbenější druhy chovaných v domácnostech. Nejdříve člověku sloužila k lovu drobných hlodavců v domácnostech. V současnosti má uplatnění jako lidský společník. Díky plemenitbě (šlechtění) vzniklo mnoho plemen kočky domácí. A i dnes vznikají nová plemena

koček. Mezi velmi oblíbená plemena patří například kočka siamská, perská a britská modrá. (THÁMOVÁ, GORGOŇ 2005)

3.8. Chov a legislativa exotických druhů zvířat - značení CITES

3.8.1. Značení zvířat

Chov zvířat je spojený s označením. Majitel si zvíře značí jako vlastního a individuálně rozpoznatelného jedince. Označení musí být čitelné, trvalé a nelže ho falšovat. Do dnes se jako označení používalo tetování. Zvířata se tetovala na ušní boltce nebo na předkolenní řasu. Dnes s vývojem techniky se zavádí nový systém značení, tzv. čipování. Čip v plastovém obalu velikosti zrnka rýže se vpraví do podkožního vaziva. Na čipu je nainstalované jedinečné a nezaměnitelné číslo. Zvíře tak může čtečkou veterinář ihned identifikovat. Tento způsob značení zvířat je zatím v počátcích. Zatím je takto evidováno jen velmi málo jedinců. V budoucnu ovšem tento způsob velmi přispěje k evidenci zvířat rozšířených nejen v obcích a městech. (NAXERA 1999)

3.8.2. Značení CITES

Obrázek 3 - Oficiální logo úmluvy CITES

Zdroj: https://www.google.cz/search?q=logo+%C3%BAmlyvy+CITES&safe=off&biw=1366&bih=657&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMI-eHErfymxgIVgusUCh20LQxe#imgrc=fxLxGYMAWrXWtM%3A

Nejčastěji se živé exempláře obratlovců označují pomocí mikročipových transpondérů. Výjimečně se označují zvířata jiným způsobem, a to pomocí jedinečně číslovaných kroužků, pásků, visaček nebo tetování.

Mikročip je kapsle z bioskla (obvykle v rozměrech 2 x 11 mm), ve které najdeme přijmovou a vysílací anténu a vlastní čip. Čip nese laserově vepsaný kód. Mikročip není aktivní a nemá vlastní zdroj energie. Standardně používaný mikročip nese označení ISO Standard. Novinkou jsou mikročipy menší velikosti (1,25 – 7 mm) s označením ID PICO ISO. Přesné místo aplikace mikročipu se uvádí do registračního listu zvířete, aby se snadněji zaměřil mikročip čtecím zařízením.

Dle předpisů se k označení ptáků narozených a odchovaných v zajetí používají bezešvé uzavřené kroužky. Kroužek musí být komerčně vyroben a musí na něm být vyražen údaj z písmen CZ a pořadového šestimístného čísla přiděleného Ministerstvem životního prostředí. (METODIKA AOPK ČR, JAK ZNAČIT EXEMPLÁŘE CITES? 2011)

Přehled atraktivních druhů zvířat v rámci CITES:

- slon africký (*Loxodonta africana*), nosorožec tuponosý (*Ceratotherium simum*), hroch obojživelný (*Hippopotamus amphibius*), maki trpasličí (*Microcebus murinus*), mravenečník velký (*Myrmecophaga tridactyla*)

- další žádané druhy CITES např.: krajta královská (*Python regius*), chameleón pardálí (*Furcifer pardalis*), pralesnička azurová (*Dendrobates azureus*), ara hyacintový (*Anodorhynchus hyacinthinus*), tamarín pinčí (*Saguinus oedipus*), (ŠLAJCHRTOVÁ 2010)

3.9. Vybrané chovy živočichů v domácnostech

V přehledu HANELA (2002) jsou uvedeny nejčastěji chované druhy bezobratlých i obratlovců v akváriích a akvateráriích u nás i ve světě. Celkem je zde uvedeno přes několik set druhů láčkovců (Colenterata), ploštěnců (Plathelminthes), měkkýšů (Mollusca), členovců (Arthropoda), ostnokožců (Echinodermata), paryb (Chondrichthyes), ryb (Pisces), obojživelníků (Amphibia) a plazů (Reptilia).

Suchozemské a vodní želvy

Suchozemské želvy se dnes velmi často chovají jako domácí mazlíčci. Například jde o druhy: želva řecká, želva stepní, želva zelenavá, želva čtyřprstá a další. Želvy mají nestálou teplotu těla, proto potřebují hlavně dostatek tepla. Nejideálnější teplota pro chov želv v teráriu je kolem třiceti stupňů Celsia. V teráriu je vhodné umístit žárovku a s ní i stínítko. Suchozemské želvy se živí býložravě (rostliny, ovoce, zelenina, hmyz, červi) a k životu nepotřebují velké množství vody. Želvy se v zajetí dožívají vysokého věku.

Suchozemské želvy se od vodních v mnoha aspektech a potřebách života liší. Vodní želvy jsou výborní plavci a chovají se v akváriích nebo akvateráriích, kde si mohou dobře zaplavat, ale kde najdou i suché místo k odpočinku a slunění. Pozor, i vodní želvy se mohou utopit, pokud jsou například zvyklé na mělkou vodu a chovatel je přemístí do akvária s velkou hloubkou. Nejčastěji a nejoblíbenější chovanou vodní želvou je zřejmě želva nádherná. I vodní želvy mají rády teplo. Voda i vzduch v jejich akváriu by se měla pohybovat okolo +27°C. vodní želvy se živí masožravě, nejlépe tedy ostatními vodními živočichy (ryby). Upozornění pro chovatele – želvy jsou celosvětově chráněné a jejich vývoz je zakázán. (ZYCH 2006)

Hadi

Mladí a nezkušení teraristi začínají s chovem užovek. Užovky se živí drobnými savci a někdy i ptáky. Usmrcuje obtočením kolem těla kořisti a zardoušením. V teráriu můžeme

chovat i více hadů najednou. U hadů nehrozí vzájemné souboje. Jen je důležité dát si pozor a chovat v jednom teráriu hady stejné velikosti, protože při polykání kořisti může silnější had spolknout i s kořistí hada slabšího.

Velmi atraktivní a nenáročný je chov hroznýšovitých hadů. Jsou to hadi větších rozměrů. Potrava je stejná jako u užovek (savci, ptáci). Mezi oblíbené patří hroznýši a krajty. Těmto hadům je vhodné zařídit velké terárium s nádrží, rašelinou, mechem, větvemi, kameny a pískem. Teplota terária by se měla pohybovat od +25°C do 35°C u tepelného zdroje. Tito hadi jsou škrtiči, v případě obrany se smotají do kotouče a schovávají hlavu. Krásná krajta královská se proto například nazývá „míčový had“. (FALK 2006)

Miniprasátka – novinka mezi domácími mazlíčky

Mezi největší oblíbené a společníky lidí patří psi, kočky, papoušci, akva a tera zvířata, křečci, potkani. Dnes ale přichází do velké módy i chov neobvyklých zvířat, jako například miniprasátka. S tímto trendem přišla západní Evropa. Váží přibližně 10kg a čím menší, tím lepší. Jejich barva je bílá, černá, strakatá. Pořízení takového mazlíčka ale není zrovna nejlevnější, miniprasátko stojí i několik set eur. Miniprasátko bylo vyšlechtěné pro potěšení lidí. Prase je inteligentní, učenlivé, společenské a čistotné. Miniprasátko umí stejně jako kočka docházet na svůj záchodek. Jsou velmi aktivní, rádi si hrají, vyžadují neustálou pozornost majitele a dokonce se i dokáží naučit chodit na vodítku na procházky. Jsou všežravci, ale nejraději mají rostlinnou potravu (ovoce, zelenina, obiloviny, brambory, atd.). Pohlavně dospělí jsou ve čtyřech měsících a připouští se po roce. Mláďat mívají kolem šesti v jednom vrhu. Miniprasátka se při správném a zdravém chovu dožívají cca patnácti let. (CHOVATEL – RÁDCE, 2003)

Morče

Morče je domácí zvíře, které jako první domestikovali indiáni v Peru. Dnes je morče velmi často chovaným zvířetem v domácnosti, ale také velmi často používaným

laboratorním zvířetem. S chovem morčete si velmi snadno poradí i mladý školák. Líbí se mu mazlení, hlazení a projevy lásky. Morče je ideální mazlíček do bytu, kde mu postačí bednička s dřevěnou a suchou podlahou a vystlaná stelivem. Při dohledu můžeme morče nechat i proběhnout po bytě. Tolik pohybu je pro něj dostačující. (ALTMANN 2006)

Andulka

Andulka je papoušek původem z Austrálie. Celým jménem se nazývá andulka vlnkovaná. Dnes je vypěstováno mnoho barevných forem andulek, ale původní zbarvení je zelené. Chovat andulky je velmi snadné a nenáročné. Pozor si musíme dát jen před nepříjemným a někdy hlučným křikem. Andulky se dokáží naučit mluvit a napodobovat různé zvuky (od pípání budíku až po pískot vařené vody konvice). Andulky žijí v hejnech a mají rádi společnost, proto se doporučuje chovat alespoň dva jedince, ideálně pár. Andulky chováme ve voliérách. V našich podnebných podmínkách dokáží andulky přečkat celou zimu ve venkovní voliére. Jen je důležité klec umístit na místo chráněné před větrem a před nepřízní počasí (déšť, sníh, intenzivní sluneční záření). (WORLD BOOK, PETS AND OTHER ANIMALS 1992)

Ryby

Nejjednodušší chov ryb v akváriích, je chov živorodek (živorodka duhová neboli paví očko). Chov i rozmnožování živorodek je velmi snadné.

Kudlanky

Velmi zajímavým druhem hmyzu, který se dá chovat doma, jsou exotické kudlanky. Ideální je chovat kudlanky i insektářiích s vloženou větvičkou nebo rostlinou. Kudlanky mají rádi hmyz (sarančata, housenky, cvrčky, červy, apod.). Kudlanky jsou dravci a kanibalové, proto je vhodné chovat kudlanky odděleně. (KRÁL, OLEXA 1969)

3.10. Chov jedovatých a jinak nebezpečných druhů zvířat

Problematika chovu jedovatých či jinak nebezpečných druhů zvířat

Chov jedovatých či jinak nebezpečných druhů zvířat je nesporně velmi náročné a rozhodně by se takovému chovu neměl věnovat nezkušený chovatel – laik a amatér.

Tuto oblast chovu popisuje ministerstvo zemědělství vyhláškou č. 75/1996 Sb. a definuje všechny jedovaté druhy obojživelníků (rohatky rod *Ceratophrys*, žabky z čeledi *Dendrobatidae*) a plazů (všechny jedovaté druhy plazů), celý řád krokodýli (*Crocodylia*), podřád ještěřů (*Sauria*) – v dospělosti přes 1 m délky těla i s ocasem, podřád hadů (*Ophidia*) – nejedovaté druhy v dospělosti přes 3 m délky těla i s ocasem.¹

K rozlišení nebezpečného korálovce od korálovky slouží mnemotechnická pomůcka: červená a černá, jedu v sobě nemá – červená a žlutá, smrt tu číhá krutá. Oba hadi mají červený podklad a liší se v sousedící barvou.

Dle (VALENTA, 2008) uvádím přehled nejvíce jedovatých a nejvíce nebezpečných hadů na světě.

Čeleď užovkovití (*Colubridae*)

Bojga africká (*Dispholidus typus*)

Čeleď korálovcovití (*Elapidae*)

Kobra jezerní (*Boulengerina annulata*)

¹ <http://www.reptarium.cz/articles/other/5659>

Bungar adamanský (*Bungarus adamanensis*), Bungar modravý (*Bungarus caeruleus*), Bungar cejlonský (*Bungarus ceylonicus*), aj.

Bungarec dvoupruhý (*Calliophis bivirgatus*)

Mamba černá (*Dendroaspis polyepis*), Mamba zelená (*Dendroaspis viridis*), Mamba úzkohlavá (*Dendroaspis angusticeps*), Mamba Jamesonova (*Dendroaspis jamesoni*)

Korálovec obecný (*Micrurus corallinus*), Korálovec jihoamerický (*Micrurus lemniscatus*), aj.

Kobra pravá (*Naja anchietae*), Kobra egyptská (*Naja haje*), Kobra královská (*Ophiophagus hannah*), Kobra čínská (*Naja atra*), Kobra kapská (*Naja nivea*), aj.

Smrtonoš zmijí (*Acanthophis antarcticus*), Smrtonoš severní (*Acanthophis praelongus*)

Pakobra malooká (*Micropechis ikaheka*), Pakobra černá (*Notechis ater*), aj.

Tajpan menší (*Oxyuranus microlepidotus*), Tajpan velký (*Oxyuranus scutellatus*),

- akvatické druhy:

Vodnář obrovský (*Astrotia stokesi*), Vodnář obecný (*Enhydrina schistosa*), aj.

Čeled' zmijovití (Viperidae)

Zmije gabunská (*Bitis gabonica*), Zmije pestrá (*Echis coloratus*), Zmije marocká (*Macrovipera mauritanica*), Zmije písečná (*Macrovipera deserti*), Zmije turecká (*Vipera xanthina*), aj.

Ploskolebec mexický (*Agkistrodon bilineatus*), Ploskolebec vodní (*Agkistrodon piscivorus*), aj.

Křovinář malooký (*Bothrocophias microphthalmus*), Křovinář karibský (*Bothrops caribbaeus*), aj.

Chřestýš kostkovaný (*Crotalus adamanteus*), Chřestýš mexický (*Crotalus basiliscus*), Chřestýš mohavský (*Crotalus scutulatus*), Chřestýš zelený (*Crotalus viridis*), aj.

Rozšíření jedovatých hadů

U nás v České republice najdeme pouze jednoho jedovatého kriticky ohroženého hada a tím je zmijs obecná (*Vipera berus*). Zmij obecná obsahuje jen malé množství jedu. Riziko představuje hlavně pro malé děti, alergiky, staré a nemocné lidi.

Jedovatí hadi jsou celosvětově rozšíření. V převážné většině žijí na souši, ale někteří i v mořích pouze s výjimkou Atlantského oceánu a Středozemního moře. Jedovaté hady nenalezneme v chladných oblastech souše i oceánů.

„Nejlepší cesta k tomu, jak se vyhnout hadímu uštknutí, je vyhnout se hadům“ – věta z příručky amerického námořnictva.

Jedovatí hadi v teráriích

Hadi přitahují lidskou pozornost již odedávna a jedovatí dvojnásob. Navenek jsou hadi velmi odlišní od ostatních obratlovců, ale jsou součástí živé přírody kolem nás. A chovatelé se zájmem o ně je touží poznávat. Není nutné tyto chovatele zatracovat, ale je nutné splnit určitá pravidla a dbát bezpečnosti okolí i bezpečnosti vlastní. Některá pravidla:

1. vážný a trvalý zájem
2. klid, rozvaha a vyrovnanost
3. zabezpečení terária (ideální je umístění terária v samostatné místnosti s co nejmenším množstvím nábytku)
4. bezpečná manipulace
5. pomůcky (háčky, háky, hadařské kleště tzv. hadilovka, pinzety, peány, lopatičky, plexisklový štít, aj.)

Pro všechny teraristy v české republice funguje Teraristická společnost Praha (TSP) a velmi dobrou pomůckou k evidenci chovu terarijních zvířat je na Internetu volně stažitelný počítačový program „Darlinx 3.0.“

Výroba hadích protijedů je velmi složitý a finančně nákladný proces. I pouhý gram hadího toxinu je ceněn několika sty i tisíci americkými dolary. (HEGNER 1999)

Hadi a jejich kořist

Hadi se živí nejrůznější potravou. Všežravce však mezi nimi nenajdeme. Hadi nejčastěji loví různé obratlovce (drobné a větší savce, ptačí mláďata), ale najdeme zde i výjimky. Například kobra královská loví a pochutná si na jiných hadech. Užovkovití hadi rodu *Dipsas* se živí výhradně plži s ulitami. Oblíbenou pochoutkou mezi hady jsou také korýši a obojživelníci (ropuchy a skokani).

Někdy se v bulvárním tisku objeví zprávy o nešťastných událostech nebo smrtelných neštěstích. Těmto příspěvkům ale nelze úplně věřit. Například v roce 1998 na Filipínách pozřela krajta mřížkovaná (7 m délky) spícího muže.

Hadi a antiséra

Jed hadů se získává k vytvoření antisér na hadích farmách. Hadi se pravidelně v časových intervalech „dojí“ (získání jedu). Had kouše do tenké pružné blány natažené přes sběrnou nádobu. Hadí jed se pak zbavuje vody vymrazovacím sušením. Hadí farmy najdeme po celém světě. Největší evropskou hadí farmu najdeme v německém městě Schladen, kde chovají přes 1300 hadů a asi 100 jedinců vystavují. (MERTENS 2008)

Antiséra proti hadím jedům

V historii vzniklo první antisérum proti hadímu uštknutí v roce 1887 Henrym Sewallem. Zajistil imunizaci jedem chřestýška (*Sistrurus catenatus*) aplikací dávek holubovi. Pánové Phisalix a Bernard v roce 1894 demonstrovali netoxickou aktivitu krve zvířat po imunizaci tepelně zpracovaným jedem zmije skvrnitě (*Vipera aspis*). Ve stejném roce Albert Calmette imunizoval zvířata jedem kobry a v roce 1895 jako první prokázal imunizaci člověka podáním koňské dávky antiséra po toxikaci jedem kobry. První vyrobené koňské antisérum bylo dílem Calmetta a použilo se ve Vietnamu. V dalších letech se antiséra neustále komerčně vyrábí. K hledání a výrobě antisér se používají laboratorní zvířata (myši, králíci, kozy, osli, krávy, aj.).

Pozor na jeden důležitý faktor. Pokud člověka již uštknul jedovatý had a člověk prodělal léčbu s podáním antisér, nezajišťuje tato aplikace člověku i nadále imunitu vůči hadímu uštknutí. Imunizace není očkování (vakcinace). Zajímavostí je určitě, že domorodci se v Mexiku a Indii bodají zuby jedovatých hadů a věří tak, že získají větší imunitu v případě hadího kousnutí. (HEGNER 1999)

3.11. Negativa chovu domácích zvířat

Expozice netradičních zvířat doma a na veřejných místech vyvolává zvýšená rizika hlavně pro děti. Expozice zvířat poskytuje mnoho výhod během růstu a vývoje dětí, např.: kontakt s přírodou, vztah k živým tvorům a přírodě, pečlivost a starostlivost. Nicméně, s sebou nese i potenciální rizika spojená s expozicemi zvířat, hlavně u chovu netradičních domácích zvířat. PICKERING (2008) uvádí vzdělávací materiály, předpisy a pokyny k minimalizaci rizik s chovem nebezpečných druhů zvířat světových pediatriů, veterinářů a dalších zdravotních pracovníků. Dále zde najdeme cenné rady ve výběru vhodného domácího mazlíčka i zásady prevence přenosu chorob od netradičně chovaných druhů zvířat. (PICKERING et al. 2008)

Nakažlivé nemoci zvířat z hlediska možného přenosu na člověka. Propuknutí onemocnění u živočichů souvisí se špatnými podmínkami chovu a je důležité léčit onemocnění samotné a upravit chovné podmínky.

Ryby

Dříve byly akvarijní ryby v České republice v dobré kondici. Vzhledem ke globálnímu obchodu s živočichy se zdravotní stav velmi zhoršil. Rybám hrozí časté nákazy a objevují se u nich i neznámé choroby tropického původu. Zmíním rybí tuberkulózu – bakteriální onemocnění (*Mycetobacterium marinum*), které se projeví propadlým břichem a hubnutím nebo naopak vystouplýma očima a vystouplým hřbetem. Léčba probíhá pouze v ranném stadiu. O nákaze u člověka se spekuluje.

Terarijní zvířata

U chovu terarijních zvířat zmíníme onemocnění infekční pneumonie, tzn. zánět plic (bakteriální onemocnění), přenosné vzduchem a léčitelné antibiotiky. Někdy přenosné na člověka. Další nemoc terarijních zvířat je améboidní dyzentérie přenosná výkaly, kontaminovanou potravou a vodou. Nemoc se léčí chemoterapeutiky a je přenosná na člověka.

Ptactvo

Pokud chováme papoušky ve voliérách, vhodné zamezit přímému kontaktu s jinými žijícími živočichy (drobní hlodavci, ptáci, šelmy - kočky). Vhodné je i umístění voliér nad zem, zabráníme tak kontaminaci ze země. Mnoho chorob ptactva je přenosná na člověka, např. salmonelóza. (viz kapitola – Deset nejvýznamnějších zoonóz v České republice)

Savci

Při chovu savců člověku hrozí řada nákaz, jako: slintavka a kulhavka (především skot a ovce), vzteklna (nejčastěji psi venčení v přírodě), pseudotuberkulóza (drobní hlodavci, králíci), toxoplazmóza (kočky) a trichinelóza (psi a kočky). (VRABEC 2009)

3.11.1. Deset nejvýznamnějších zoonóz v České republice

Co je zoonóza? Je to infekční onemocnění, které můžeme získat při kontaktu se zvířetem. Tyto infekce doprovází soužití člověka zvířete odjakživa. Na světě je více než 250 známých zoonóz a neustále se objevují nové. V České republice naštěstí můžeme najít jen některé. Zde je přehled sedmi nejčastějších zoonóz, seřazené v sestupné řadě od nejčastěji se vyskytující (dle údajů Centra epidemiologie a mikrobiologie - CEM). A doplněné třemi častými infekci v ČR, které nejsou zaneseny ve výkazech CEM.

Salmonelóza

Nejčastěji se vyskytující onemocnění v české republice, způsobené bakteriemi rodu *Salmonella* (*Salmonella enterica* a *Salmonella bongori*). Ročně na tuto infekci umírá 20 – 25 lidí. Onemocnění salmonelóza je celosvětově rozšířené. Bakterie žijí ve střevním traktu lidí a zvířat. Jsou nenáročné na život, přežijí měsíce i roky ve vodě, odpadcích, půdě a velmi snadno se rozmnožují. Nevadí jim ani hluboké zmrazení. Ničí je až teplota na 70°C. Člověk se nakazí jen orální cestou, tedy potravinami, které jsou bakteriemi kontaminované (maso, orgány, mléko infikovaných zvířat). Tato nemoc se lidově

nazývá „nemoc nemytých rukou“, k přenosu tedy může dojít i díky nedodržování správných hygienických návyků. Nejvíce ohrožené jsou děti a lidé se sníženou imunitou.

Zvířata se mohou nakazit od jiného zvířete (bacilonosiče), od kontaminovaného krmiva nebo vody z kontaminovaných rybníků a povrchových toků. Jen velmi sporadicky se salmonelóza vyskytuje u psů a koček. Plazi jsou pouze nosiči salmonelové infekce. U většiny plazů se salmonela vyskytuje v trávicím traktu, ale samotná nemoc se u nich neprojevuje. U skotu, ovcí, koz a prasat jsou nejvíce v ohrožení mláďata. U dospělých nakažených jedinců pak může být jejich maso zdrojem infekce u člověka. Při léčbě je důležitý příjem tekutin a přísná dieta.

Kampylobakteriόza

Podobné onemocnění jako salmonelόza – střevní problémy, průjmy, nevolnost, bolest břicha, horečka a zvracení. Kampylobakteriόza je také celosvětově rozšířená s častějším výskytem v letním období. Toto onemocnění způsobují bakterie rodu *Campylobacter*. Bakterie přežívají ve střevním ústrojí zvířat. Zvířata jsou tedy hlavním zdrojem infekce pro člověka – například kontaminovaným nepasterizovaným mlékem nebo nedostatečně tepelně opracovaným masem. Nejvíce v ohrožení jsou opět mláďata a zvířata podléhající stresu. Člověk se většinou spontánně vyléčí, jen v těžších případech se nasazují antibiotika.

Boreliόza

Lidé se mylně domnívají, že toto onemocnění způsobují klíšťata svým přisáním. Boreliόzu způsobují bakterie, které klíšťata přenášejí. Hlavním rezervoárem jsou drobní hlodavci a původcem je *Borrelia burgdorferi*, známá až od roku 1982 ve dvou oblastech USA, z nichž jedna dala název nemoci – lymeská boreliόza (podle oblasti Old Lyme). Toto onemocnění se u člověka projevuje velmi rozmanitě od lehkých kožních forem až po velmi vážná poškození orgánů a nervové soustavy. Průběh onemocnění boreliόzou u člověka můžeme rozdělit na tři stadia. Během prvního stadia se objevují kožní projevy – šupinatění, zarudlost, citlivost, bolestivost. Ve druhém

stádiu bakterie borreliózy pronikají do krevních cév a krví putují a způsobují postižení orgánů, nejvíce nervů (oční) a kloubů. Třetí stadium nastává až po prodělání předchozích dvou stadií a to je u zlomku pacientů. Ve třetím stádiu nastává neuroborrelióza (záněty nervů, míchy, mozkových kořenů, rohovky), oční borrelióza a borreliová artritida.

Ze zvířat se s borreliózou nejčastěji může setkat pes. Onemocnění i průběh nemoci je velmi podobný jako u člověka. V dnešní době lze i psa očkovat proti borrelióze, jinak se na léčbu užívají antibiotika. Jen ojediněle onemocní borreliózou ostatní zvířata. Nejúčinnější prevencí před borreliózou je vyhnout se kontaktu s klíšťaty.

Toxoplazmóza

Nemoc, která je způsobená parazitem *Toxoplasma gondii*. V roce 1908 byl tento prvok nalezen vědci v Tunisu. Tento parazit má jako konečného hostitele střevní trakt kočky domácí, ale vyskytuje se i u ostatních kočkovitých šelem. U člověka a zvířat dochází k infekci toxoplazmózou perorálně (ústý). Infekce se u zdravých lidí a zvířat projeví bez klinických příznaků. V ohrožení jsou lidé s velmi oslabenou imunitou a gravidní ženy. Toto onemocnění u lidí způsobuje spontánní potraty, znetvoření, postižení novorozenců, vývojové vady plodu, atd.. Stejně jako u člověka, tak i u zvířat má toxoplazmóza velmi podobný průběh. K této infekci jsou nejcitlivější kozy, ovce, kanárce, klokani, koaly, atd..

Toxokaróza

Nejčastěji se vyskytující parazit u koček a psů. Původcem je škrkavka psí (*Toxocara canis*) a škrkavka kočičí (*Toxocara cati*). S tímto parazitem se setkala téměř jedna petina obyvatel České republiky. Pes a liška jsou hostiteli škrkavky psí, kočkovité šelmy jsou hostiteli škrkavky kočičí. Škrkavky jsou hlístice žijící v tenkém střevě. Prevence proti onemocnění je důležitá v pravidelném odčervování psů a koček.

Dermatofytózy

Onemocnění způsobené mikroskopickými houbami, plísněmi a kvasinkami. Dermatofytózy způsobují nemoci kůže, vlasů a nehtů. Dermatofytózy postihují i velmi mnoho druhů zvířat (kočky, psy, koně, skot a drobné hlodavce). K léčbě nemoci se používají nejrůznější přípravky, krémy, pudry, masti, šampóny a další.

Leptospiróza

Přenašečem leptospiróz jsou drobní hlodavci. V České republice se toto onemocnění vyskytuje jen velmi zřídka. Nejzávažnější onemocnění leptospirózou probíhá u psů, u ostatních zvířat není průběh nemoci tak závažný. Leptospiróza napadá játra, způsobuje žloutenku, selhání ledvin až smrt organismu.

Listerióza

Listerióza napadá mozkové obaly a mozek. Nazývá se také meningoencefalitida. V České republice se eviduje do dvaceti případů za rok. Původcem infekce jsou domácí i divocí savci. Nejčastěji dochází k nákaze perorální cestou. A mezi nejcitlivější zvířata k tomuto onemocnění patří ovce, kozy a skot.

Tularémie

Nemoc je známá také jako zaječí nemoc. V první řadě napadá hlavně zajíce a hlodavce, až v druhé řadě se infikuje člověk. V České republice je evidováno okolo sta případů onemocnění lidí ročně. Nemoc se mezi zvířaty přenáší zejména klíšťaty. Stejným způsobem může být napaden i člověk. Původcem je bakterie *Francisella tularensis*. Tularémie se léčí nasazením antibiotik.

Klíšťová encefalitida

Celosvětově rozšířené onemocnění, u kterého je hlavním přenašečem klíště obecné. Toto onemocnění v nejhorším stadiu velmi porušuje mozek a mozkové pleny. Encefalitida se nejprve jeví jako obyčejná chřipka, až v dalším stadiu dochází k zánětům mozku. Klíšťová encefalitida je nebezpečná zejména pro člověka. Toto onemocnění se u ostatních zvířat vyskytuje jen vzácně. (SEDLÁK, TOMŠÍČKOVÁ 2006)

Zásady v chovu koček

Stejně jako psi se kočky pravidelně očkují proti vzteklině i proti dalším infekčním nemocem. Další důležité činnosti v chovu kočky je pravidelné odčervování, odběšování a odstranění prisátých klíšťat.

Vhodnou potravou pro kočky jsou kočičí konzervy a kočičí granule, rozhodně však pozor na syrové maso.

Zásady v chovu akvarijních ryb

Akvarijní rybičky nejčastěji přenáší onemocnění *salmonelóza* a jiná bakteriální onemocnění. I s tímto chovem platí dodržování základních hygienických postupů. Zvýšenou opatrnost by měli mít lidé se sklony k dermatologickým onemocněním a s oslabenou imunitou.

Zásady v chovu ptáků

Největší riziko v chovu ptáků, pokud mluvíme o okrasných ptácích a papoušcích, je onemocnění ornitózou. Proto vždy kupujeme zvířata zdravá.

Zásady v chovu plazů a obojživelníků

Mezi nejčastější onemocnění způsobené chovem plazů je *salmonelóza*. Po styku s plazy by si měl člověk důkladně umýt ruce. Terária není vhodné umístit do kuchyně. Odčervování plazů probíhá podle potřeby, ale očkování plazů nelze provádět.

Na druhé straně chov obojživelníků s sebou nese žádná závažná zdravotní rizika přenosu na člověka.

Zásady v chovu hlodavců a králíků

U chovu hlodavců a králíků je vhodné dbát zvýšené pozornosti při výběru jedince. Ideální je vybírat z prověřených chovů. Chov hlodavců a králíků je velmi oblíbený u dětí, proto nezapomínáme na důležité pravidlo - mytí rukou. Králíky je vhodné očkovat proti *myxomatóze* a *moru* králíků (nemoci nejsou přenosné na člověka). Hlodavci se nejčastěji potkávají s vnějším parazitem – čmelíkovcem krysím, ten hlodavcům sají krev a člověku způsobuje kožní záněty. (VELENSKÁ 2014)

3.11.2. Alergie na zvířata a vhodné druhy pro alergiky

Alergie je nepřiměřená obranná reakce organismu na některou obvyklou látku z našeho okolí. Projevuje se nejrůznějšími reakcemi organismu jako: kýčání, slzení očí, svědící vyrážky, opuchlé rty a jazyk, dýchací obtíže, kašel, puchýře, žaludeční nevolnost a další. Nejčastějším výsledkem vzniku alergie je působení našeho současného životního stylu, prostředí, stravy na náš imunitní systém.

Alergen je látka, která reakci organismu způsobuje. Z chemického hlediska alergen obvykle obsahuje bílkovinu – část živého organismu (obsahující vodík, kyslík a dusík). Známe i alergeny nebílkovinné povahy (penicilin a další léky na předpis), které vyvolají alergickou odpověď, když se v těle organismu spojí s bílkovinou.

V současné době se alergické reakce vyskytují stále častěji. Alergie se může projevit v jakémkoli věku. V České republice trpí alergií každý čtvrtý člověk a neustále se tento počet zvyšuje. Alergie jsou mnohem běžnější u dětí než u dospělých. Přičemž nejčastějším původcem alergií jsou zřejmě zvířata. (KONRÁD 2008)

Mnozí lidé se běžně domnívají, že alergii způsobuje srst zvířete. Není to zcela pravda. Srst je pouze zásobárnou alergenů. Tedy i krátkosrsté zvíře může být původcem alergie. Zvířecí alergeny se nejčastěji vyskytují ve slinách (kočka, pes, morče, křeček, kůň), v moči (malá laboratorní zvířata, kočka, pes), v krvi, lupech a kožních šupinách. Dnes již existuje možnost vyvarovat se možným alergiím, které mají původ v srsti zvířete. A to je pořízením vyšlechtěného zvířete bez srsti, například morče (označení „skinny“), kočka (plemeno Sphynx) a pes (plemeno peruánský a mexický naháč).

Zatím zřejmě žádné skutečně „hypoalergenní“ zvíře neexistuje. Popsány jsou i alergie a zcela holá zvířata – leguány a hady, alergii u nich způsobují drobné částičky jejich kůže přenášené vzduchem. Pokud si tedy pořídíte do domácnosti zvíře, na které jste alergické, nezbude vám nic jiného, než zvířeti pořídit nového majitele. Když se ale přesto zvířete nechcete vzdát, existuje několik doporučení k chovu.

- zvíře nesmí do ložnice
- vymezí se mu pobyt v jedné místnosti bez koberců
- musí se mu pravidelně prát pelíšek
- pravidelně se musí koupat (2 – 3x týdně, v pylové sezóně každý den sprchovat)
- z bytu se musí odstranit čalouněný nábytek
- kastrace kocoura
- uklízet navlhko a pravidelně prát oblečení, ve kterém jste ve styku se zvířetem ²

² <http://www.ulekare.cz/clanek/alergie-na-zvirata-11159>

Nejrozšířenější zvířecí alergen

V počtu vyvolaných alergických reakcí jsou na prvním místě kočky. Kočky mají vůbec nejsilnější a nejmenší alergen. Kočičí alergen najdeme hlavně ve slinách, potních a konečnickových žlázách. Šíří se mikroskopickými kapénkami po celém bytě. Množství kočičích alergenů se o tolik nesníží ani koupelí kočky. Kočky dokáží své alergen velmi rychle doplnit.

Stejně tak své alergen velmi rychle doplňují psi. Psí alergen se nachází ve slinách, kůži a žlázách. Tedy i plemena psů bez srsti nejsou zárukou vzniku alergie. Alergen psů jsou o něco málo slabší než u koček.

I koně vytváří velmi silné alergen. Potíže někdy vyvolává již to, když se do místnosti přinese oděv použitý při jízdě na koni.

U drobných savců (křeček, morče, myš) obvykle vyvolává alergické reakce jejich moč.

(GAMLIN 2003)

Alergie u chovu akvarijských ryb jsou velmi vzácné. Člověk není alergický na ryby samotné, ale může se vyskytnout alergie způsobená některými krmivy pro ryby (například patentky – larvy pakomárů). Pokud dochází ke špatnému skladování krmiv pro ryby - zaplísnění a provlhnutí – hrozí člověku i rybám nebezpečí alergické reakce (velmi nebezpečné jsou aflatoxiny). (HANEL, 2002)

3.11.3. Neuvážené pořízení a nákupy zvířat

Zvířecí útulky

Hlavní účel zvířecích útulků je dočasné poskytnutí péče zvířeti, které se toulá nebo se ztratilo majitelům, do doby než se podaří najít jejich původního majitele nebo najít majitele nového. Útulek není hotel, chovné zařízení ani nemocnice. Útulky zajišťují základní potřebnou veterinární činnost.

Velké negativní hledisko v chovu zvířat vidím ve zřizování zvířecích útulků. Pokud si rodiny pořídí domácí zvíře a po nějaké době zjistí, že pro ně není vhodné, existuje několik možností jak dále postupovat. Lidé mohou zvíře nabídnout k chovu přátelům nebo inzerátem případným zájemcům a až v poslední řadě se uchýlit k umístění zvířete do zvířecího útulku. Naštěstí není tento případ tak častý a do zvířecích útulků se většinou dostávají zatoulaní domácí mazlíčci. Ale i tento fakt můžeme považovat za nezodpovědnost majitele/chovatele vůči zvířeti. Na internetových stránkách <http://www.ozvivatech.cz/prehled-zvirecich-utulku-v-crjsem> z celkového přehledu zvířecích útulků vybrala jen některé a to jen ze Středočeského kraje a kraje Praha.

Přehled několika zvířecích útulků v České republice:

Psí útulek Bouchalka se sídlem v Buštěhradě

Útulek pro zvířata v nouzi v Mělníku

Psí domov Trója v Praze

Útulek a hotel pro psy v Rakovníku

Psí útulek se sídlem v Kolíně

Městský útulek v Kralupech nad Vltavou

Občanské sdružení na ochranu zvířat Toulavé tlapky v Praze

Záchranné stanice – pro zraněná a ztracená zvířata

Přehled záchranných stanic v ČR jsem našla na internetových stránkách ochrany fauny <http://www.ochranafauny.cz/zachran-na-stanice/seznam-zachrannych-stanic.html>

Záchranné stanice slouží hlavně k pomoci zraněným zvířatům (zlomenina, popálení, sečné a tržné rány, otrava, onemocnění) nebo k pomoci velmi malých a osiřelých mláďat s malou nadějí na přežití. V případě potřeby záchranné stanice slouží pohotovostní výjezdové telefonní číslo 603 259 902, které je aktivní 24 hodin denně. Pokud máte podezření, že někdo porušuje zákon o ochraně zvířat a zvířata týrá, můžete kontaktovat Policii České republiky nebo Krajskou veterinární správu pro Středočeský kraj sídlem v Benešově (telefonní číslo 317 742 033). U nás v České republice je záchranných stanic několik, opět vyjmenuji některé ze Středočeského kraje a kraje Praha.

Například:

Kladno – Čabárna

Vlašim – Podblanické ekocentrum

Záchranná stanice Jinonice v Praze

Pátek u Poděbrad – Stanice pro handicapované živočichy

Ochrana fauny v ČR se sídlem v Krásné Hoře (Dobříš, Příbram, Sedlčany, aj.)

3.12. Pozitiva chovu domácích zvířat

Vysvětlení odborných termínů „zoorehabilitace“ a „zooterapie“, tyto odborné termíny můžeme vysvětlit jako terapeutickou činnost, ve které se využívají zvířata jako prostředek léčby. (KOLEKTIV AUTORŮ, 2015)

V dnešní době lidé chovají domácí mazlíčky - psy a kočky - hlavně jako společníky a členy rodiny. Do povědomí chovatelů se rozšířily možnosti behaviorální medicíny, léčby poruch chování a etologie. Behaviorální medicína se zabývá chováním, a co vede ke změnám v chování zvířat. Hlavní důraz se klade na učení. Učením se zvyšuje možnost měnit problémové chování a zmírnit ho. (NAVAROVÁ 2012)

3.10.1. Zvířata a jejich pozitivní vliv

Oxytocin je hormon, který se dlouhou dobu považoval za samičí hormon, protože řídí porodní stahy a vylučování mléka z mléčných žláz. Vědci ale koncem 70. let minulého století zjistili, že oxytocin najdeme v hlavních mozkových centrech a řídí funkce těla, emoce a chování. Nejdříve ve švédském instutu vědci zjistili, že drobné lidské doteky (doteky laboratorních asistentů na krysách) vedli u zvířete ke zvýšení hladiny oxytocinu v krvi, snížení krevního tlaku a odbourání stresových prvků. Až po několika letech vědci v Jihoafrické republice – Johannes Odendaal a Roy Meintjes – prokázali, zvyšování hladiny oxytocinu funguje oběma směry (člověk - zvíře). Pokusu podstoupili lidé a psi. Z krve se zjišťovali hodnoty chemických látek.

Využívanými druhy zvířat k zoorehabilitaci jsou: psi, kočky, drobní hlodavci (křeček, morče, potkan, činčila), králík, koně, ptáci, hospodářská zvířata (ovce, koza, skot), zvířata ze zoologických zahrad a ostatní zvířata (rybičky v akváriích, obojživelníci a plazi v teráriích, delfíni, pavouci, aj.). (KOLEKTIV AUTORŮ 2015)

Nejvíce organizací využívá k zoorehabilitaci psa (canisterapie) – až 53%. Hiporehabilitací, tedy prací s koňmi se zabývá 15% organizací. 7% organizací využívá kočky (felinoterapie), 6% organizací pracuje s malými hlodavci (morče i králík) a shodně 4% organizací využívá andulky, papoušky a ovce, činčily, fretky, kachny. (OCZKOVÁ 2015)

3.10.2. Welfare zvířat

Termín welfare je z anglického jazyka a charakterizuje životní pohodu a zdraví zvířat. Pokud po zvířatech chceme, aby odváděli kvalitní práci, musí být zvířata spokojená,

zdravá, nesmí strádat a být přetěžována. Nejlépe tento termín definoval prof. John Webster (1999, univerzitní vedoucí veterinární katedry v Bristolu), který říká: „životní pohoda je stav, kdy je zvíře schopné se vyhnout strádání a zároveň si zachovat zdatnost.“ John Webster také definoval metodu „5 svobod“, která vyjadřuje pohodu zvířat.

Welfare je:

- svoboda od žízně, hladu a podvýživy (přístup k čerstvé vodě a krmivu)
- svoboda od nepohodlí (vhodné prostředí, přístřeší a pohodlného místa ke spánku)
- svoboda od zranění, nemoci a bolesti (prevence a zajištění léčby)
- svoboda uskutečnit normální chování (dostatek prostoru, vhodná společnost zvířat téhož druhu)
- svoboda od strachu a úzkosti (vhodné podmínky k vyloučení mentálního strádání). (VELEMÍNSKÝ 2007)

3.10.3. Legislativa v zoorehabilitaci

Legislativní podmínky využití zvířat v zoorehabilitaci vyjadřuje zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání a Ústřední komise pro ochranu zvířat je vedena jako poradní orgán ministra zemědělství. 1. ledna 2009 se tedy přesunuly výkony kompetencí na úsek ochrany zvířat proti týrání z Ústřední komise pro ochranu zvířat na odbor živočišných komodit a oddělení ochrany zvířat. Veškerá korespondence by se tedy měla zasílat na Ministerstvo zemědělství ČR, odbor živočišných komodit, oddělení ochrany zvířat. Zákon doplňuje ještě Vyhláška č. 5/2009 Sb., o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a chovu. (GALAJDOVÁ 1999)

Chov zvířat

Vyhláška č. 5/2009 Sb., o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a chovu stanovuje základní pravidla pro odchov zvířat. Jako nejdůležitější stanoviska při chovu zvířat

považuje ČMKU (Českomoravská kynologická unie) podle § 7 Podmínky chovu psů a koček, ve kterém je řečeno: ³

Sdružení právnických nebo fyzických osob, která se zabývají chovem zvířat, a chovatelé, kteří jsou jejich členy, nebo podnikatelé, kteří se v rámci podnikatelské činnosti zabývají chovem zvířat, musí při chovu psů a koček dodržovat například tyto podmínky v oblasti reprodukce. Reprodukce je přípustná u chovných zvířat – malých/velkých plemen do 50 cm/nad 50 cm kohoutkové výšky ode dne ukončeného 14. měsíce/ 17. měsíce věku až do dne ukončeného 8. roku věku fen, ode dne ukončeného 14. měsíce/17. měsíce až neomezeně psů, umělou inseminaci provádí pouze osoba odborně kvalifikovaná, maximální počet vrhů u chovné feny jsou 3 za období 24 měsíců, minimální věk štěňat vhodných k odběru od feny je 50 dní. (KOLEKTIV 2015)

Hlavní organizace v zooterapii

Mezi mezinárodní organizace, které se zabývají interakcemi mezi člověkem a zvířaty je například celoevropská organizace ESAAT (*European Society for Animal Assisted Therapy*), nebo světová organizace IAHAIO (*International Association of Human-Animal Interaction Organization*), anebo Pet partners (dnes známá jako *Delta Society*).

V České republice jsou také organizace, zabývají se vzájemnými vztahy lidí a zvířat a to: AOVZ (Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům) a ČHS (Česká hiporehabilitační společnost).

International Association of Human-Animal Interaction Organization (IAHAIO)

Světová organizace zabývající se výzkumem, vzděláváním a praxí pro podporu soužití člověka a zvířat. IAHAIO pořádá mezinárodní konference asi jednou za tři roky, kde se prezentují výzkumy a vědecké práce.

³ <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa>

European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT)

ESAAT je celoevropská organizace, do které patří i Česká republika. Hlavním cílem této organizace je propagace, vzdělávání a výzkum v oblastech zooterapie.

Pet partners

Od roku 2012 organizace známá jako Delta society, která vznikla v USA. Její činnost spočívá v ochraně přírody, podpoření lidského zdraví a zdraví zvířat. Sestavuje metodiku propojenou s praxí v oblasti zooterapie.

Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ)

AOVZ je členem IAHAIO. Asociace, jejímž cílem je vést k odpovědnosti chovu malých zvířat a prohlubovat pozitivní myšlenky v soužití lidí a zvířat v domácnostech a jiných zařízeních. (OCZKOVÁ 2015)

3.10.4. Česká hiporehabilitační společnost (ČHS)

ČHS byla založená v roce 1991 v České republice se sídlem v Brně. Cílem společnosti je udržení a prosazení prováděných metod, školení pracovníků, vydávat odbornou literaturu, sloužit jako informační centrum, zakládat nová hiporehabilitační centra a navazovat kontakt lidí a zvířat. ČHS se rozděluje na šest odborných pracovních sekcí a to jsou: sekce hipoterapie, sekce psychoterapie pomocí koní, sekce aktivit c využitím koní, sekce parajezdectví, sekce terapeutického využití koně a sekce vzdělávání.⁴

⁴ <http://www.hiporehabilitace-cr.com/>

Obrázek 4 - Hiporehabilitace

Zdroj: <http://www.hiporehabilitace-cr.com/fotogalerie/nggallery/fotogalerie/hipoterapie>

Podobory ESAAT

AAT – Animal Assisted Therapy (terapie za asistence zvířat) – probíhá za přítomnosti klienta, zvířete a školeného terapeuta v sociálních a zdravotnických zařízeních a v psychologických poradnách.

AAA – Animal Assisted Aktivity (aktivita za asistence zvířat) – využívá se ke zlepšení kvality života klienta a přirozeně rozvíjí člověka i jeho sociální dovednosti. Tato činnost se uplatňuje v domovech pro seniory, školských i mimoškolských zařízeních a zařízeních pro mentálně hendikepované.

AAE – Animal Assisted Education (vzdělávání za asistence zvířete) – přirozená nebo záměrná přítomnost zvířete v oblastech výchovy, výuky a vzdělávání. Uplatňuje se v mateřských školách, základních školách, speciálních mateřských a základních školách a dětských domovech.

AACR – Animal Assisted Crisis Response (krizová intervence za asistence zvířat) – cílem je odbourávání stresu a lepší fyzický a psychický stav klienta. (KOLEKTIV AUTORŮ 2015)

Canisterapie – sdružení PIAFA

V České republice se canisteraií zabývá sdružení PIAFA (založené od roku 1994), které využívá psy jako pomocníky ve výchovné, terapeutické a vzdělávací oblasti. PIAFA si zakládá na odborném pracovním týmu (lidé i psi) a bezpečných aktivitách jak pro zvířata tak pro klienty. Canisterapie je velmi přínosná k individuálním klientům i ke skupinám klientů. PIAFA se snaží o propojení canisterapie s dalšími metodami zdravotní a sociální péče, ve výsledku pak kompletní rehabilitace. PIAFA je nestátní nezisková organizace. Ve sdružení PIAFA je mnoho dobrovolníků, díky kterým bylo umožněno vybudování profesionálního zázemí sdružení a plnění potřebných finančních prostředků. Pracují zde lidé mnoha různých profesí a zvířata různých plemen.

V současnosti se o canisterapii zajímá neustále více a více lidí, odborníků i laiků. Canisterapie nemá jednotnou definici, ale hned několik. Canisterapie patří mezi zooterapie. Z všeobecného hlediska můžeme o canisterapii říct, že se jedná o potlačující a speciální metodu, která využívá pozitivního efektu psa na psychickou, fyzickou a sociální stránku osoby. Tuto metodu sdružení PIAFA využívá především u programů žáků na základních školách. Canisterapie není evidována v právním řádu České republiky. U nás se tedy z právního hlediska nejedná o typ léčby. Na Slovensku se už podařilo tento termín do zákona včlenit. U nás musí opět začít aktivně pracovat CTA (canisterapeutická asociace – profesní organizace), která zaštiťuje realizaci těchto metod v praxi. Využití canisterapie je velmi široké a bohužel toto nespécifikované právní hledisko se velmi špatně odráží v neinformovanosti a zkreslených představách o využití canisterapie v praxi.

Za cíle canisterapie se obecně považují – rozvoj a stimulace, motivace, aktivizace, uvolnění a zklidnění.

Cílové skupiny, u kterých můžeme tuto podpůrnou metodu použít, jsou – děti, dospělí a senioři.

Canisterapie pomáhá a rozvíjí v oblastech – sociálně – emočních, kognitivních, tělesných a komunikačních.

Canisterapii můžeme rozdělit na základní formy:

1. individuální (činnost s jedním klientem)
2. skupinová (činnost se skupinou klientů, nejčastěji se řeší obecné problémy – vztahy, tolerance, komunikace, apod.)
3. pobytová (kombinace individuální a skupinové canisterapie).

A na další členění forem canisterapie:

1. dlouhodobá terapie (spolupráce je delší než tři měsíce)
2. krátkodobá terapie (spolupráce probíhá do tří měsíců, spolupráce je tak intenzivnější). (STANČÍKOVÁ, ŠABATOVÁ 2012)

Testování canisterapie v České republice

Testování psů pro účely zoorehabilitace se u nás zabývá několik organizací – SVOPAP, Helpes v. o. s., Pomocné tlapky a další. Cílem organizací je posouzení konkrétního zvířete a jeho vhodnost pro klienta. Zkušební řády v ČR vycházejí ze standardů organizace Pet Partners (Delta Society). V průběhu testování je zvíře vystaveno velké psychické zátěži a dostává se do situací, které nezná je nucen je řešit. (KOLEKTIV AUTORŮ, 2015)

3.11. Zvířata a naše duševní zdraví

Zaměříme se na využití zvířat v psychoterapii, ale zvířata využívají i další disciplíny jako: fyzioterapie, ergoterapie, logopedie, sociální terapie (využití zvířat v domovech pro seniory, hospicích, nápravných zařízeních, využití zvířat pro nevidomé jako vodící a signální psi, pro fyzicky hendikepované upoutané k invalidnímu vozíku jako asistenční psi), vzdělávání (praktické využití psů v procesu výuky).

Dnes se používá několik odborných termínů popisujících terapii za asistence zvířat, například:

- psychoterapie za pomoci zvířat (AFP – snimal-facilitated psychotherapy) = dnes se používá tento termín!
- terapie, která používá zvířata v zájmových chovech (PT – pet therapy)
- psychoterapie za pomoci zvířat v zájmových chovech (PFT – pet-facilitated psychotherapy), tuto terapii definoval Jules Cass jako: *„Uvedení zvířat v zájmových chovech do bezprostřední blízkosti jedince nebo skupiny jako prostředku pro interakce vztahy za terapeutickým účelem vyvolání psychosociálních a emocionálních reakcí majících léčebný účinek.“*

Další výrazy jsou:

- terapie zprostředkovaná za pomoci zvířat v zájmových chovech (PMT – pet-mediated therapy)
- psychoterapie orientovaná na využití zvířat v zájmových chovech (POP – pet-oriented psychotherapy)
- aktivity za asistence zvířat (AAA – animal-assisted activities)
- terapie za asistence zvířat (AAT – animal-assisted therapy) (VELEMÍNSKÝ 2007)

Zvířata v terapii před rokem 1960

Již ve středověku se zvířata využívala k prospěchu lidí. V devatenáctém století se začínal zavádět program využití zvířat v péči s hendikepovanými lidmi. V Německu se v roce 1867 založil dům na pomoc hendikepovaným lidem. Už v té době se zde na pomoc při terapiích chovala zvířata. Dnes je tento dům velmi rozsáhlým centrem pro postižené osoby a využívají se zde také zvířata (psi, kočky, ptáci, koně, zvířata hospodářská a zvířata v parku).

Zvířata v terapii v letech 1960 – 1979

V roce 1962 vyšla první publikace tohoto oboru. Jmenovala se „*The dog as co-therapist*“ (Pes jako spoluterapeut) a vydal ji Boris Levinson. Následovaly další publikace jako: „*A special technique in child psychotherapy*“ (Speciální postup v dětské psychoterapii), „*Pet psychotherapy: Use of household pets in the treatment of behavior disorders in children*“ (Psychoterapie využívající zájmová zvířata: Využití zvířat chovaných v domácnostech k léčbě behaviorálních poruch dětí), „*Pet-orientated Child Psychotherapy*“ (Dětská psychoterapie zaměřená na použití zvířat v zájmových chovech) a „*Pets and Human Development*“ (Zvířata a lidská ontogeneze). Boris Levinson si zavedl psychoterapeutickou praxi využívající zvířata k léčbě ve svém domě v New Yorku.

V roce 1975 vyšla první kniha, která se zabývala interakcí lidí a zvířat – *Pet Animals and Society* (Zvířata v zájmových chovech a společnost).

Zvířata v terapii v letech 1980 – 1989

Podle psychiatra Katchera z Pensylvánské univerzity platí závěr: „*Díky přítomnosti zvířete je terapeut vnímán důvěryhodněji, přičemž zvíře také poskytuje bezpečný a stimulující podnět k diskuzi. Jakmile dojde ke kontaktu a navození důvěry, je možné pokračovat v terapii.*“

V roce 1981 se vydaly další dvě knihy o psychoterapii za pomoci zvířat: „*Interrelations between People and Pets*“ od Bruce Fogla (zabývala se mnoha praktickými a obecnými

hledisky psychoterapie za pomoci zvířat a vysvětlovala pozitivní a negativní aspekty mezi zvířaty a dětmi) a „*Between Pets and People – The Importance of Animal Companionship*“ od Alana Becka a Aarona Katchera (popisovala výzkum v oboru a různé okolnosti, které hráli roli v terapii se zvířaty v domácnostech a léčebných zařízeních). V roce 1988 se publikovala kniha „*Pets and Mental Health*“ (Zvířata a mentální zdraví) od Cusacka, který v knize popisuje vliv zvířete na pacienta v oblasti emoční, citové a duševní pohody.

Zvířata v terapii v letech 1990 – 1999

Mezi nejnovější knihy týkající se oboru terapie se zvířaty je z roku 1998 od Turnera a Wilsona. Jmenuje se „*Companion Animals in Human Health*“ (Společnost zvířat v lidském zdraví) a obsahuje vědecké práce týkající se interakcemi mezi člověkem a zvířaty.

Zvířata v terapii v letech 2000 – nyní

Psychoterapie za pomoci zvířat není v České republice právně specifikována a je otázkou jaké místo si může vytvořit aplikace humánně-animálních teorií v léčbě nemocných pacientů ve zdravotnickém systému. Když dnes se v současném zdravotnickém oboru používají nejmodernější technologie a účinné léky. V současnosti se zvířata v terapiích využívají jen velmi málo. Důvodem je zřejmě malá informovanost, málo znalostí a málo dostupné literatury nebo psychický odpor ke zvířatům, které by se používala ve sterilním zdravotnickém zařízení. Správná interakce člověk – zvíře, by mohla vést k dalšímu novodobému fenoménu v medicíně. (KOLEKTIV AUTORŮ 2015)

Podmínky pro aplikace humánně- animálních teorií v psychoterapii za pomoci zvířat

Před použitím této terapie a zvířat musí být splněny základní předpoklady, které jsou:

1. terapeut musí být kvalifikován a informován ve všech aspektech terapie,
2. pacient je nejvhodnější ten, který trpí psychickými problémy,
3. a kterékoliv zvíře, které je vhodné a pošlo výcvikem.

(Zvířata a naše mentální zdraví – proč, co a jak 2007, Odendaal) uvádí ucelený přehled o zkušenostech v oblasti terapie za pomoci zvířat.

Canisterapie

Tento pojem není zcela jednoznačný, ale v podstatě se všechny jeho definice shodují. „Název *canisterapie* se vžil jako označení způsobu terapie, který využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka, přičemž pojem zdraví je zde myšlen přesně podle definice (WHO – Světová zdravotnická organizace) jako stav psychické, fyzické a sociální pohody. Jinak lze canisterapii definovat jako *Animal Assisted Activities* a *Animal Assisted Therapy* prováděné s jedním konkrétním živočišným druhem.“ (GALAJDOVÁ 1999)

„Podstatou *canisterapie* je využití psa v interaktivním léčebném procesu lidí. Cílem je aktivizace nemocného nebo zdravotně postiženého, zlepšení jeho fyzického a psychického stavu a snížení množství užívaných léků. V rámci léčby člověka dochází k aktivaci a mobilizaci zbytkových fyzických, psychických a imunitních schopností zdravotně postiženého.“ (NERANDŽIČ 2006)

Název *canisterapie* je složen z latinských slov *canis* = pes a *terapie* = léčba. Canisterapii aplikuje canisterapeutický tým tvořený psem a psododem.

Canisterapie se využívá např.: emocionálně poškozených a citově deprivovaných dětí, u autistických klientů, mentálně postižených jedinců, apod.

Mezi cíle *canisterapie* patří rozvoj citových schopností, rozvoj rozumových schopností, rozvoj pohybových schopností a relaxace. (GALAJDOVÁ 1999)

Využití psů v zoorehabilitaci podle plemen

Nejčastěji se využívá plemeno labradorský retrívr, po něm hned zlatý retrívr, dále pak různí kříženci, border kolie, flat coated retrívr, německý ovčák, bernský salašnický pes, dalmatik, francouzský buldoček a ostatní plemena.

Obrázek 5 - Retrívr

Zdroj: <http://pes-retrivr.blog.cz/1001/jak-vyada-labrador>

Obrázek 6 – Zlatý retrívr

Zdroj: <http://www.pro-krmivo.cz/zlaty-retrivr/>

Obrázek 7 – Border Kolie

Zdroj: <http://border-kolie.hafici.cz/>

Pes vhodný pro zoorehabilitaci

Zoorehabilitační pes má být zdravý, plný radosti a přátelský. Takový pes by měl splňovat určité podmínky jako:

- výborná socializace (psa nepřekvapí nové prostředí, nové pachy, oblečení, pomůcky, aj.)
- vyrovnaná povaha (pes nesmí být agresivní, nesnášenlivý a bojácný)
- přítulný, přátelský, spokojený v kontaktu s lidmi
- hravý, chytrý a bystrý
- ochotný ke spolupráci
- trpělivý a tolerantní
- zdravý a čistý
- oddaný povelům svého psovoda

Zoorehabilitační pes musí umět několik zásadních pravidel:

1. okamžitě reagovat na jméno přivolání
2. přijímat pamlsky a umět aportovat
3. být vysoce tolerantní k dotekům, hlazení, pachům
4. umět základní povelů výcviku – sedni, lehni, k noze
5. zvládnout se rychle zklidnit a setrvat v klidu v určité poloze několik minut

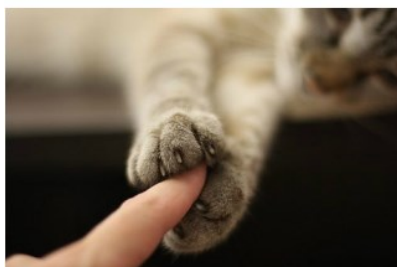
6. schopen komunikace s jinými lidmi než se svým psovodem
7. schopen komunikace s fyzicky, psychicky a mentálně postiženými osobami
8. snášet se s ostatními zvířaty
9. nesmí mít zlovyky (loudění, značkování, skákání na lidi, aj.). (KOLEKTIV AUTORŮ 2015)

Felinoterapie

Felinoterapie využívá přítomnosti koček a kontaktu s nimi, ke zlepšení kvality života, pozitivní interakci mezi člověkem a kočkou k léčbě nebo podpoře zdraví člověka. V české republice se felinoterapií zabývá chovatelské sdružení (Nezávislý chovatelský klub) – v organizované, cílené a metodicky zaměřené návštěvní službě. V současné době je felinoterapie rozšířená po celé ČR, i když ne v takové míře jako zoorehabilitace za pomoci psů. (KOLEKTIV AUTORŮ 2015)

Mezi nejčastější plemena koček využívaná pro felinoterapii patří: domácí kočky, siamské a javánské kočky, mainské mývalí kočky, perské kočky a plemeno ragdoll. I kočky musí projít výcvikem pro využití v této terapii. (VELEMÍNSKÝ 2007)

Obrázek 8 – Felinoterapie

Zdroj: https://www.google.cz/search?q=felinoterapie&hl=cs&biw=1366&bih=643&site=webhp&source=lnms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0CAcQ_AUoAmoVChMlnN6B5Y3pxgIVTL8UCh07ZwBG#imgrc=mOxMFAlvOG_g-M%3A

Hipoterapie

Počátky hipoterapie se v naší republice datují kolem roku 1947. V současné době je garantem hipoterapie Česká hiporehabilitační společnost, založená v roce 1991, zaštitující výuku pro odborníky v oboru hiporehabilitace. (VELEMÍNSKÝ 2007)

Hipoterapie je forma fyzioterapie, která využívá všechny aktivity a terapie, kterých se účastní člověk a kůň. Kůň se považuje za velmi vhodné zvíře pro terapeutickou spolupráci s člověkem. Velkými atributy koní je vnímavost, ochota ke spolupráci a orientace k lidem. (KOLEKTIV AUTORŮ 2015)

Mezi nejčastější aktivity s využitím koní:

Práce ve stáji, práce s koněm na zemi, jízda na koni, parajezdeckví, paravoltiž, paradrezura, paraparkur.

V současnosti dochází stále k většímu rozmachu terapeutických aktivit s koňmi, zřejmě pro atraktivnost koní jako zvířat. (VELEMÍNSKÝ 2007)

Obrázek 9 - Hiporehabilitace

Zdroj: <http://www.hiporehabilitace-cr.com/>

4. Hypotézy a dotazníkové šetření

Diplomová práce je zaměřená na rozsáhlý dotazníkový **výzkum**. Nejdůležitější část diplomové práce tvoří dotazníkové šetření, dle Diesmana: „*Tvůrčí poznávací činnost v oblasti vědy, směřující k odhalení vlastností, příčin a podmínek, jednotlivých zákonitostí konkrétních jevů v přírodě, lidské společnosti a vědomí. Analýzou známých skutečností usiluje o objevení jevů a souvislostí dosud od nevědění k vědění*“ (DIESMAN 1993).

Vypracované dotazníky byly roznášeny mezi respondenty do rodin a zejména do škol ve Středočeském kraji a v kraji Praha (ZŠ, gymnázia, střední odborné a soukromé školy, vysoké školy). **Respondent** je ve Velkém sociologickém slovníku popsán jako: „*Označení osoby, která při výzkumu odpovídá na dotazy tazatele nebo otázky dotazníku, resp. je předmětem výzkumu, zkoumaná osoba, osoba, u níž se provádí šetření pro výzkum, pokusná osoba.*“

Dotazníkové šetření je prováděno kvantitativním a kvalitativním způsobem. Tento výzkum se tedy liší ve všech fázích. Odborná literatura uvádí detailně jednotlivé kroky, ale jejich postup je velmi podobný. Nejvíce mě inspirovala prostudovaná literatura (MAJEROVÁ 2003). V další části práce, podrobněji popíši jednotlivé fáze empirického modelu kvantitativního výzkumu, jako jsou:

Bylo použito Dismanova členění empirického modelu kvantitativního významu.

1. **Formulace teoretického nebo praktického sociálního problému**
2. **Formulace teoretické hypotézy**
3. **Formulace souboru pracovních hypotéz**
4. **Rozhodnutí o populaci a vzorku**
5. **Pilotní studie**
6. **Rozhodnutí o technice sběru informací**
7. **Konstrukce nástrojů pro tento sběr**
8. **Předvýzkum**
9. **Sběr dat**
10. **Analýza dat**
11. **Interpretace, závěry, teoretické zobecnění**

1. Problematika výzkumu vychází z názvu diplomové práce: „ Význam chovu nehuspodářských zvířat“. Velkou inspirací pro mě byla moje vypracovaná bakalářská práce s názvem: „Chov nehuspodářských zvířat“.

2. Následovali kroky, které vedli k formulaci teoretických hypotéz. K následujícímu vyjádření hypotéz mě dovedlo prostudování dostupné literatury. Na základě získaných informací je zřejmé: Ochota k vyplnění dotazníků byla velmi potěšující. Informace mi poskytla široká škála lidí (dokonce i lidé velmi mladého věku), jejich přístup byl přívětivý. V dnešní době popularita chovu domácích mazlíčků je velmi vysoko a neustále roste. Lidem není lhostejný život zvířat a všechny tyto aspekty vedou ke kvalitnímu postavení společnosti ve světě. Hlavní přínos vidím v lepším poznání přírody a kontaktu člověka s přírodou a zvířaty.

3. Formulace souboru pracovních hypotéz

Vytvořila jsem soubor **pracovních hypotéz**, které Velký sociologický slovník charakterizuje jako: „*Obecně výpověď (tvrzení, propozice) o dosud neprokázaném (nepřezkoušeném, možném, předpokládaném, pravděpodobném atd.) vztahu dvou nebo více jevů (proměnných) ve zkoumané oblasti, již lze testovat. V empirickém výzkumu se také chápe jako výpověď o některých vlastnostech jevů (prvků zkoumané oblasti, ve statistice jako výpověď o jednom nebo více parametrech empirické distribuce funkce (numerické hodnotě parametru – M. G. Kendall – A. Stuart, 1985)k hypotézám.*“

Hypotéza 1 - Nehospodářská zvířata bude chovat nad 80 % dotazovaných korespondentů.

Hypotéza 2 - Nejčastěji chovaným domácím mazlíčkem bude pes.

Hypotéza 3 - Nejčastěji chovaným vodním živočichem budou sladkovodní akvarijní rybičky.

Hypotéza 4 - Mezi chovanými zvířaty budou převládat suchozemští nad vodními živočichy.

Hypotéza 5 – Chovaná zvířata budou nejčastěji pořizována samotnými majiteli.

Hypotéza 6 – Největší péči a starost o chovaná zvířata bude u všech členů rodiny na podobné úrovni.

Hypotéza 7 – Chovaná zvířata se budou nejčastěji pořizovat z důvodu mít blízkého živého „kamaráda“.

Hypotéza 8 – Domácí mazlíčky chovají častěji rodiny, kde žijí děti do 15 let.

Hypotéza 9 – Dotazování korespondenti žijící v domě se zahradou, tedy na vesnici, chovají více domácích zvířat.

4. K realizaci výzkumu jsme zvolili studenty škol a rodiny žijící ve Středočeském kraji a v kraji Praha.

5. Pilotní studie proběhla po dokončení konečného zpracování dotazníků. Prostřednictvím nestandardizovaných rozhovorů s respondenty v blízkém okolí .

6. Jako základní technika sběru informací pro tuto práci bylo zvoleno dotazníkové šetření. Distribuci jsem zajišťovala vlastními silami, dotazníky roznášela do škol a rodin ve středočeském kraji a Praze, kde v průvodním dopise jsem vysvětlila postup vyplňování a jakým způsobem se dotazníky vrátí.

7. Dotazník se skládá z několika částí. První část dotazníku sloužila k obecné identifikaci a charakteristice respondenta, označení bydliště a typu obydlí, v další části se jednalo o otázky spojené s druhy chovaných zvířat. Jednalo se o chov bezobratlých a chov obratlovců Třetí část dotazníku byla směřována na otázky spojené s pořízením zvířat, finance na pořízení a kdo se o zvířata doma stará.

8. Předvýzkum byl proveden prostřednictvím použití dotazníků u rodin v mém okolí, které jsem roznesla a poprosila o objektivní vyplňování a navrácení s návrhy zlepšení dotazníků.

9. Dotazníky jsem sbírala v období od jara 2013 až do jara 2014, do sběru dotazníků byla zapojena celá rodina a velmi mi pomohl i prof. Hanel (vedoucí

diplomové práce), abychom dotazníků získali co nejvíce. Největší množství dotazníků jsem získala na školách, kde se vždy podařilo získat velké množství vyplněných dotazníků v krátkém časovém úseku. Vždy po domluvě s příslušným ředitelem či ředitelkou školy jsem sama po jednotlivých třídách dotazníky roznášela a vyplněné je hned sbírala zpět. Nebo jsme se s ředitelem či ředitelkou domluvili na termínu, kdy si mohu vyplněné dotazníky vyzvednout. Učitelé na školách mi takto prokázali výpomoc a dotazníky roznesli a vyplnili žáky ve svých hodinách. Vyplnění dotazníku nebylo náročné. Rozdání, vyplnění a sběr dotazníků nezabral více jak deset minut času.

10. V předchozích bodech jsem se zmínila, že zaznamenání potřebných informací bylo použito dotazníku. Dotazník byl rozdělen na několik tématických částí. Výsledky jsem zaznamenávala do počítačového programu excel a následně je vyhodnocovala. Další nástroje, které mi sloužily k vypracování diplomové práce, byl osobní počítač a poznámkový blok.

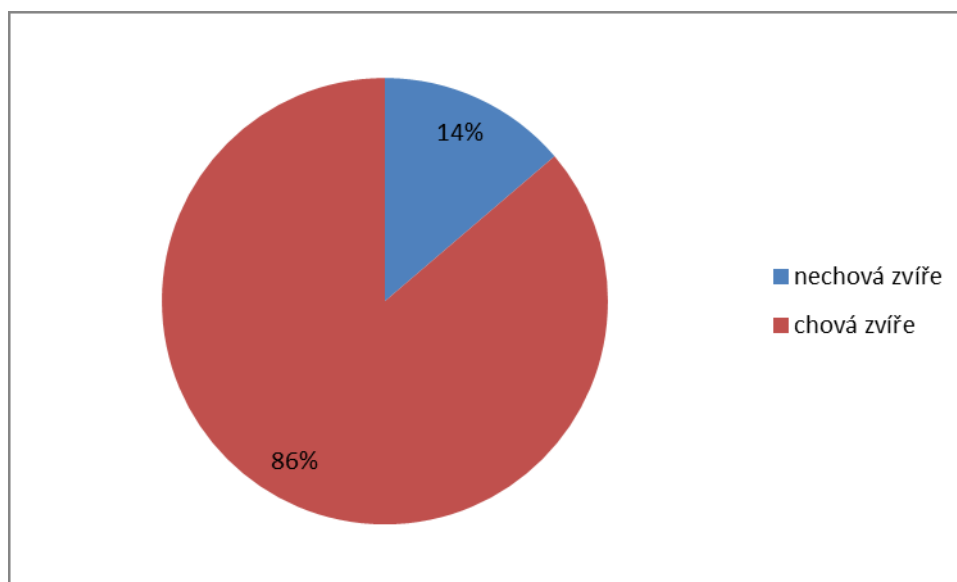
11. V konečném sestavování analýz podle různých kritérií, zanesení výsledků do tabulek, kombinací otázek a po prostudování literárních pramenů jsem výsledky interpretovala

4.1. Vyhodnocení hypotéz

Dotazníky byly roznášeny hlavně mezi respondenty na školách (základních, středních odborných, gymnázií a vysokých) ve středočeském kraji a v kraji Praha. Podařilo se získat celkem velký vzorek dotazníků. Bylo vybráno k počtu 1800 vyplněných dotazníků. Jen v ojedinělých případech jsem se setkala s tím, že by se mi vrátil nevyplněný dotazník. V žádném případě jsem se nesetkala s neochotou vyplnit dotazník. Osobně jsem dohlížela, aby byl dotazník vždy vyplněn správně a aby mu respondent rozuměl. Pokud jsem nemohla osobně poradit s vyplněním dotazníků, vždy jsem důkladně informovala ředitele či ředitelky na příslušných ústavech o tom, kde by mohli respondenti udělat chyby. Dotazník byl anonymní. Pomocí dotazníků jsem získala data potřebná ke zpracování a rozšíření své diplomové práce. Pro příště bych zvolila tuto stejnou a mnou osvědčenou techniku sběru informací. Nejvíce časově náročné bylo přenášení dat z dotazníků do programu excel. Zkoušela jsem několik způsobů, ale nejpřehlednější a nejefektivnější bylo zanesení dat z každého dotazníku jednotlivě do tabulky (viz přílohy).

Hypotéza 1 - Nehospodářská zvířata bude chovat nad 80 % dotazovaných korespondentů.

Graf 1 – Poměr všech respondentů, kteří chovají či nechovají zvířata

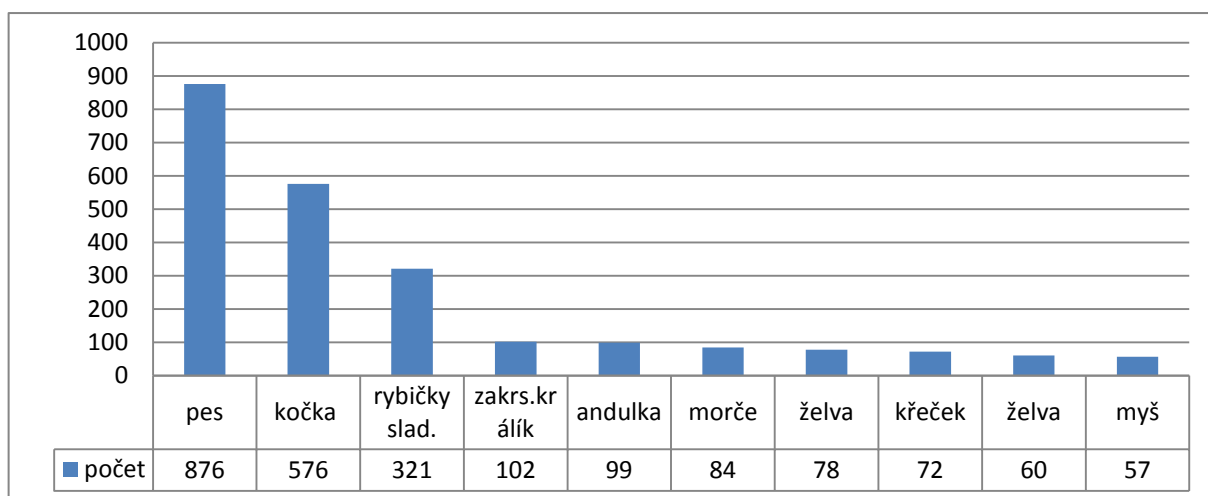
Zdroj: dotazníkové šetření

U následujícího grafu máme zhotovený přehled, že naprostá většina dotazovaných korespondentů je chovatelem domácího mazlíčka nebo domácích mazlíčků. Pomyslnou a vysokou hranici 80% však chov zvířat v domácnostech nepřesáhl. Chov nehuspodářských zvířat v domácnostech dnes můžeme považovat za určitý životní styl. V dnešní době je velmi populární chov zvířat, zvláště pak domácích mazlíčků. V současnosti už ani není překvapením chov koně jako domácího mazlíčka, který musí být finančně velmi náročný. Pořád se ale v dnešní moderní době a době techniky najdou lidé a rodiny, které domácího mazlíčka nechovají. Důsledkem může být pohodlí a nepřítomnost starostí spojených s chovem zvířete a péčí o něj. Je na každé rodině aby racionálně zvážila pořízení domácího mazlíčka do domácnosti.

HYPOTÉZA POTVRZENA

Hypotéza 2 - Nejčastěji chovaným domácím mazlíčkem bude pes.

Graf 2 – Prvních 10 nejčastěji chovaných zvířat v domácnostech

Zdroj: dotaznikové šetření

Tento graf vyjadřuje absolutní hodnoty (počet všech korespondentů) a chovaných zvířat. Na ose x je znázorněn počet korespondentů a na ose y je znázorněn výčet deseti nejčastěji chovaných domácích zvířat.

Na prvním místě stojí chov psa, na druhém místě chov kočky a na třetím místě chov akvarijských rybiček. Dále v pořadí je chov zakrslých králíků, andulek, morčat, vodní želvy, křečka, suchozemské želvy a myši. Hodnoty na čtvrtém až desátém místě jsou velmi vyrovnané. Mezi dotazovanými respondenty nebyl nikdo, kdo by z nabídky v dotazníku choval mořského kraba, mořskou krevetku a brouka.

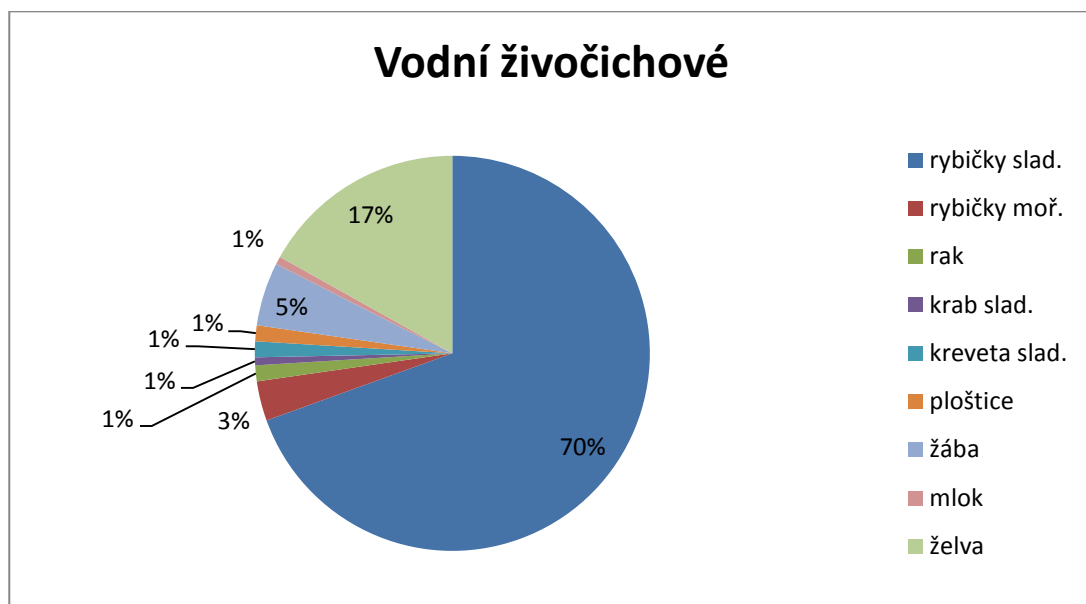
HYPOTÉZA POTVRŽENA

Hypotéza 3 - Nejčastěji chovaným vodním živočichem budou sladkovodní akvarijní rybičky.

Z tohoto grafu můžeme zjistit nejčastěji chované a nejvíce oblíbené vodní zvíře chované v domácnostech. Nejčastěji pořizovaným vodním domácím zvířetem jsou v naprosté většině sladkovodní akvarijní rybičky, hned po nich následuje vodní želva, dále pak žába (Drápatka), mořské akvarijní rybičky a mezi nejméně chované vodní živočichy patří sladkovodní kreveta, rak, sladkovodní krab, mlok a ploštice. Mořskou krevetou, kraba a brouka nikdo z dotazovaných korespondentů nechová. Akvarijní rybičky se zřejmě nejčastěji chovají z důvodu jednoduchého a snadného pořízení a založení akvária, nenáročné péče o akvárium a i z důvodu nenáročnosti chovu samotných akvarijních rybiček.

Pokud porovnáme výsledky dotazníkového šetření v domácnostech a ve školách zjistíme, že nejčastěji chovaným vodním živočichem v domácnostech jsou sladkovodní akvarijní rybičky a v dotazovaných základních a středních školách (z bakalářské práce, ŠLAJCHRTOVÁ 2010) jsou také sladkovodní akvarijní rybičky.

Graf 3 – Porovnání chovaných vodních živočichů

Zdroj: dotazníkové šetření

HYPOTÉZA POTVRZENA

Hypotéza 4 - Mezi chovanými zvířaty budou převládat suchozemští nad vodními živočichy.

Graf 4 – Poměr suchozemských a vodních zvířat v domácnostech

Zdroj: dotazníkové šetření

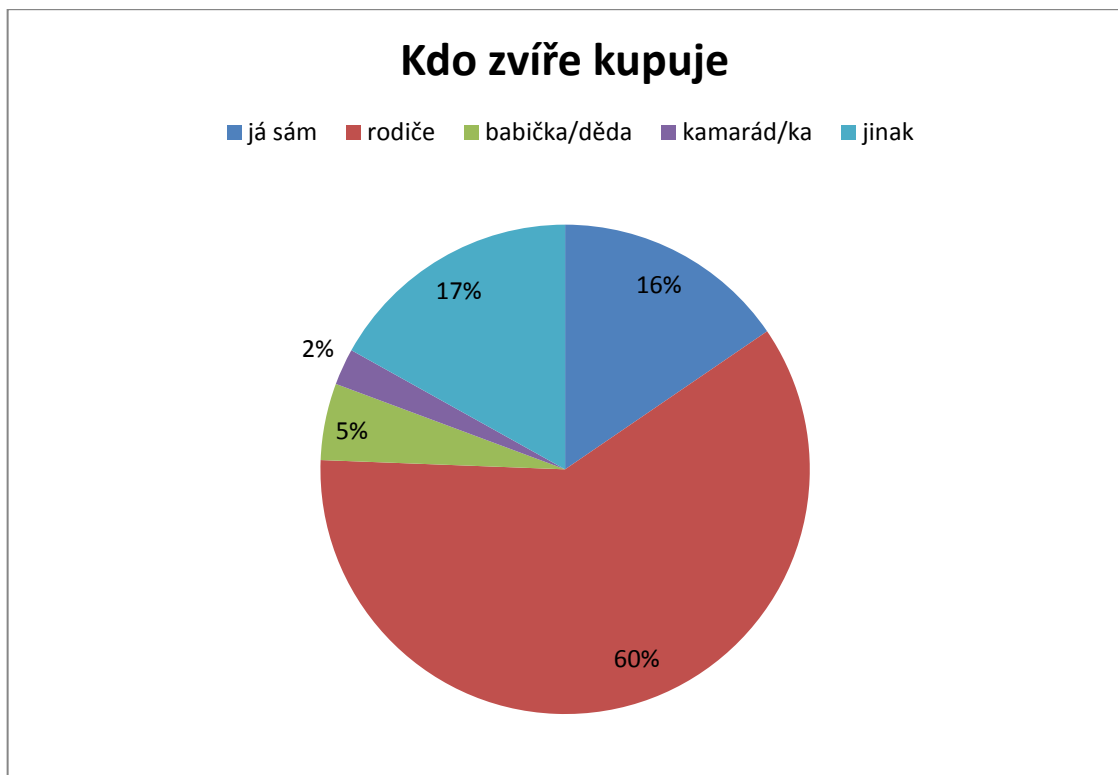
Pokud srovnáme chov suchozemských a vodních živočichů v domácnostech potvrdí se nám položená hypotéza. Suchozemští živočichové převládají nad vodními. Vysvětlení je zřejmě takové, že atraktivnost suchozemských zvířat je daleko větší než těch vodních. Dále může být vysvětlením poměr v množství mezi suchozemskými a vodními druhy zvířat. Lidé se rádi zvířat dotýkají, hladí je a chtějí s nimi být v blízkém a přímém kontaktu. Možná i toto hraje roli ve větší oblíbenosti suchozemských zvířat.

HYPOTÉZA POTVRZENA

Hypotéza 5 – Chovaná zvířata budou nejčastěji pořizována samotnými majiteli.

Nejsnadněji a nejčastěji pořizují zvířata do domácnosti rodiče. Důvodem bude zřejmě finanční dostupnost rodičů. Další v řadě pořízení domácího zvířete proběhne jiným způsobem, např.: osobou nepatřící do rodiny. Pořízení zvířete může proběhnout ne zcela běžným způsobem - např. zatouláním a nálezem ztraceného zvířete, anebo darováním od známých. Dalším častým pořizovatelem je majitel sám. Jen v několika případech domácí zvíře pořídí kamarád či prarodiče.

Graf 5 – Pořízení zvířat

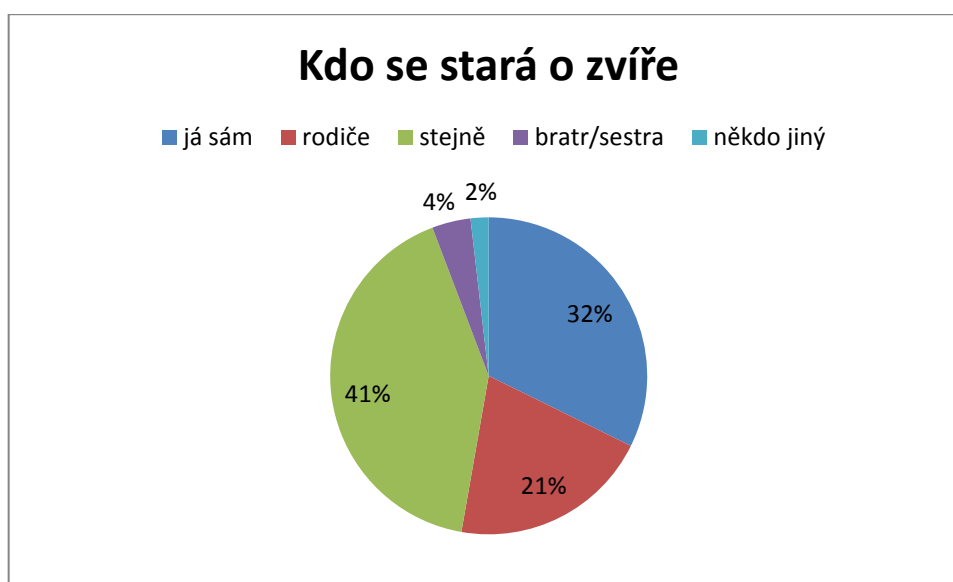
Zdroj: dotazníkové šetření

HYPOTÉZA NEPOTVRZENA

Hypotéza 6 – Největší péči a starost o chovaná zvířata bude u všech členů rodiny na podobné úrovni.

Největšími pečovateli o zvířata v domácnostech jsou všichni členové rodiny. V tomto bodu dotazníku se prolínalo více kombinací odpovědí. Z grafu tedy jasně vychází, že se o domácího mazlíčka stará celá rodina (majitel/chovatel, rodiče, bratr i sestra). Péči samotného majitele/chovatele můžeme zařadit na druhé místo. Na třetím místě stojí péče rodičů. Na posledních místech jsou to sourozenci a někdo jiný. Jiný způsob péče o domácí zvíře může být například péče babičky a dědy.

Graf 6 – Porovnání péče všech členů rodiny o zvíře v domácnosti

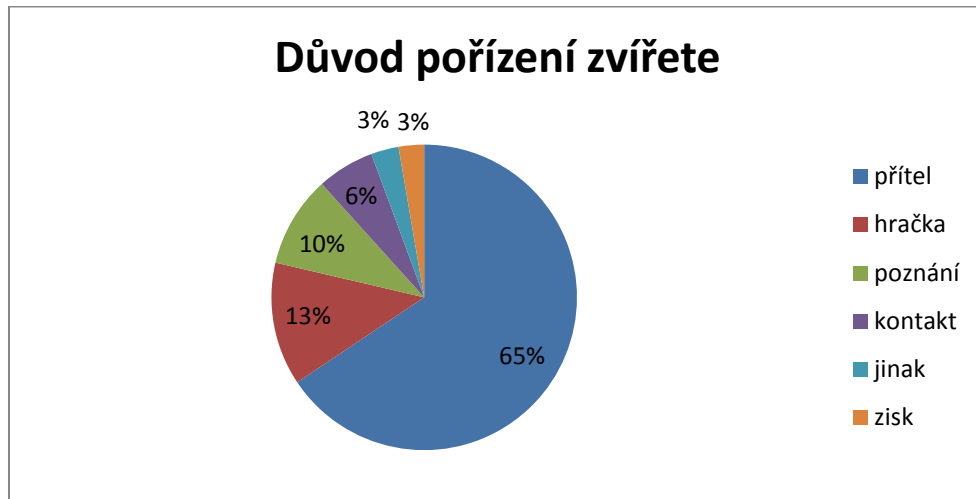

Zdroj: dotazníkové šetření

HYPOTÉZA POTVRZENA

Hypotéza 7 – Chovaná zvířata se budou nejčastěji pořizovat z důvodu mít blízkého živého „kamaráda“.

Graf 7 – Důvod chovu zvířete

Zdroj: dotazníkové šetření

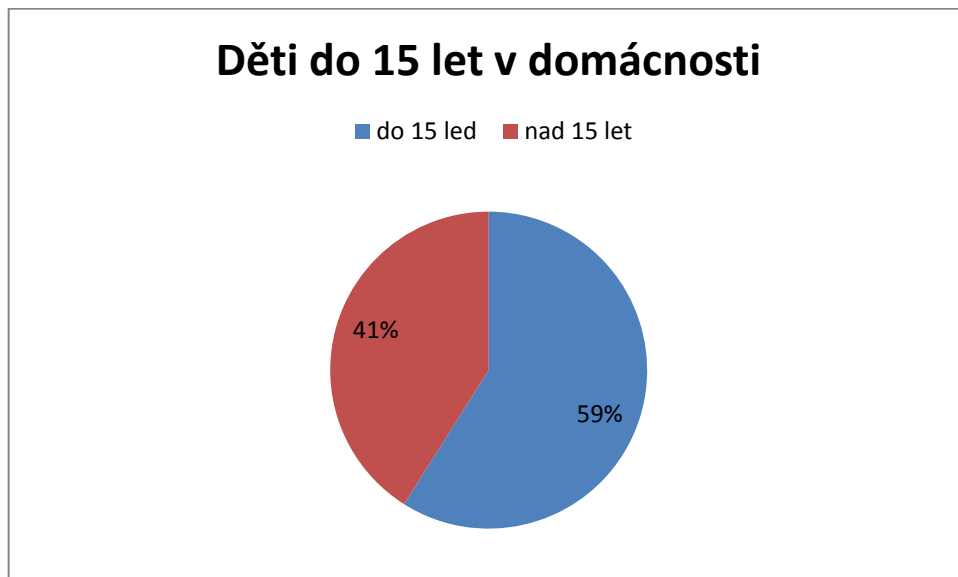
V grafu jasně vidíme, že hlavním důvodem pořízení chovaného zvířete je role zvířete jako blízkého živého „přítele“. Početné rodiny nebo i lidé žijící samostatně si pořizují domácího mazlíčka z důvodu zaplnění prázdného místa nebo doplnění členů rodiny. Zvíře je pro ně další osobností v rodině. Dalším častým případem chovu zvířete v domácnosti je označení zvířete jako „živá hračka“. Zřejmě se jedná o chov drobných živočichů (křeček, morče, myš, želva), který slouží k potěšení i nejmenších členů rodiny nebo chovatelů - amatérů. Dále pak skoro na stejné úrovni stojí důvody – lepší poznání chování zvířete a jeho biologie a udržení kontaktu s přírodou. A na posledních místech najdeme jiný důvod chování zvířete a zisk z odchovu a prodeje potomstva. Jiným důvodem, proč se zvířata chovají, může být například účelná výpomoc – policejní psovod, lovecký pes nebo laboratorní zvíře. Vyskytnul se i případ nálezu zraněného zvířete, zajištění jeho uzdravení a nabídnutí zvířete vhodnému chovateli.

HYPOTÉZA POTVRZENA

Hypotéza 8 – Domácí mazlíčky chovají častěji rodiny, kde žijí děti do 15 let.

Vliv dítěte do 15 roku života hraje velkou roli v pořízení a chovu domácího mazlíčka. Jak vidíme v grafu, jasně převládají rodiny, kde se nejméně jedno dítě vyskytuje. Rozdíl je velký, ale zase ne tolik. Roli výskytu zvířete v rodinách může hrát i přítomnost dítěte ve věku nad 15 let. Pořád můžeme mluvit o dětech nebo dospívajících. Tento dospívající člen rodiny může zajistit zodpovědnější funkci a přístup v chovu domácího mazlíčka než dítě do věku 15 let.

Graf 8 – Porovnání chovaných zvířat v rodinách s výskytem dětí do 15 let nebo nad 15 let věku

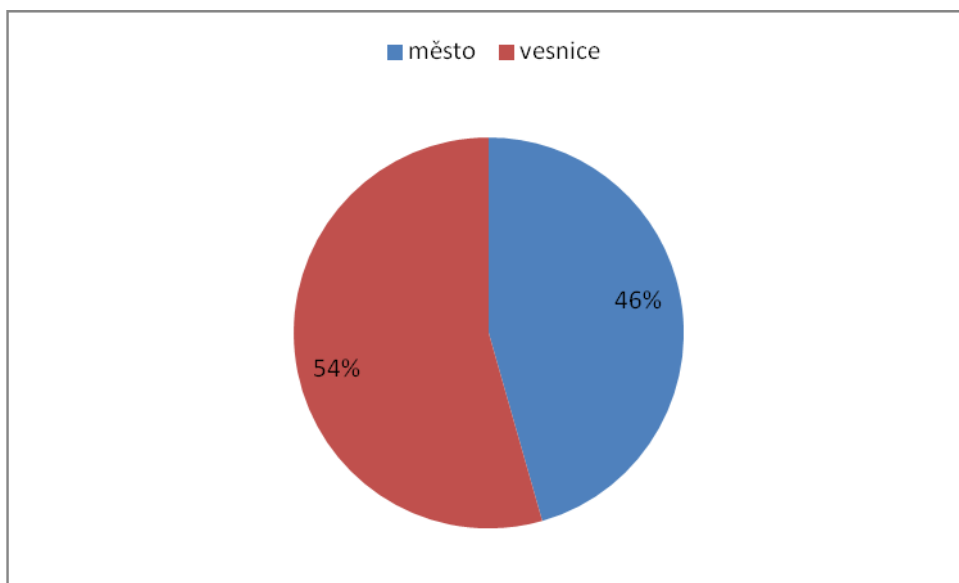
Zdroj: dotazníkové šetření

HYPOTÉZA POTVRZENA

Hypotéza 9 – Dotazování korespondenti žijící v domě se zahradou, tedy na vesnici, chovají více domácích zvířat.

Z grafu vyplívá, že poměr chovaných zvířat v rodinách, která žijí na vesnici, převládá. Rozdíl ale není tak markantní. Popularita chování domácích mazlíčků je velká a lidem, kteří bydlí ve městě, nebrání žádné aspekty k chovu zvířat. Lidé ve městech určitě nesplňují ideální podmínky pro chov zvířat, které se nejčastěji zdržují ve venkovním prostředí (zahrada, les). Každý člověk z města nemůže tyto podmínky zajistit, nicméně ani toto mu nebrání v chovu jeho oblíbených domácích mazlíčků.

Graf 9 – Porovnání chovaných zvířat v rodinách žijících na vesnici a ve městech

Zdroj: dotazníkové šetření

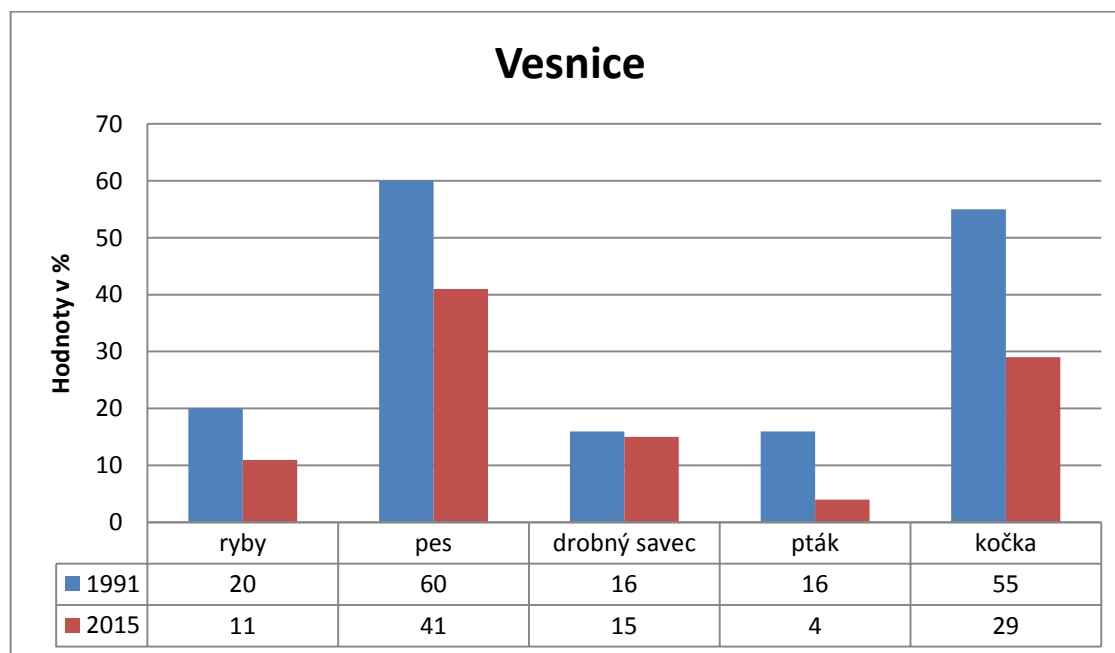
HYPOTÉZA POTVRZENA

4.2. Porovnání získaných výsledků z roku 1992 a 2015

Získané výsledky můžeme porovnat na základě rozsáhlé práce z roku 1992, vedoucího mé diplomové práce Prof. RNDr. Lubomíra Hanela, CSc.: *Aspekty chovu nehuspodářských zvířat v rodinách na vesnicích a ve městech benešovského okresu*. Získaná data jsme porovnali s výsledky dotazníkového šetření z roku 1992.

Výsledky z roku 1992: Celkem byly vyhodnoceny údaje z 1000 rodin (polovina z měst a polovina z vesnic). Z celkového vzorku bylo zjištěno, že 74,5% domácností chová alespoň nějaké ze sledovaných zvířat (na vesnicích 85%, ve městech 65,4%). Ve městech převažovaly akvarijní rybky (ve 26,2% domácností) před psem (22,4%), drobným savcem (21,8%), exotickým ptákem (16,8%), kočkou (14%) a jinými chovanci 2,4% - z nichž želva byla chována u 1,2% rodin, obojživelníci u 0,4%, ještěři u 0,2%, hadi u 0,2% a exotický hmyz u 0,2% rodin). V jedné domácnosti (0,2%) byla chována fretka. Na vesnici převažoval pes (v 60,4% domácností) před kočkou (55%), akvarijními rybkami (20%), drobnými savci (16,4%), exotickými ptáky (16%) a jinými chovanci (2,4% - z nichž želva byla chována u 1,2% rodin, exotický hmyz u 0,8%, obojživelníci u 0,2% a ještěři u 0,2% rodin). (HANEL 1992)

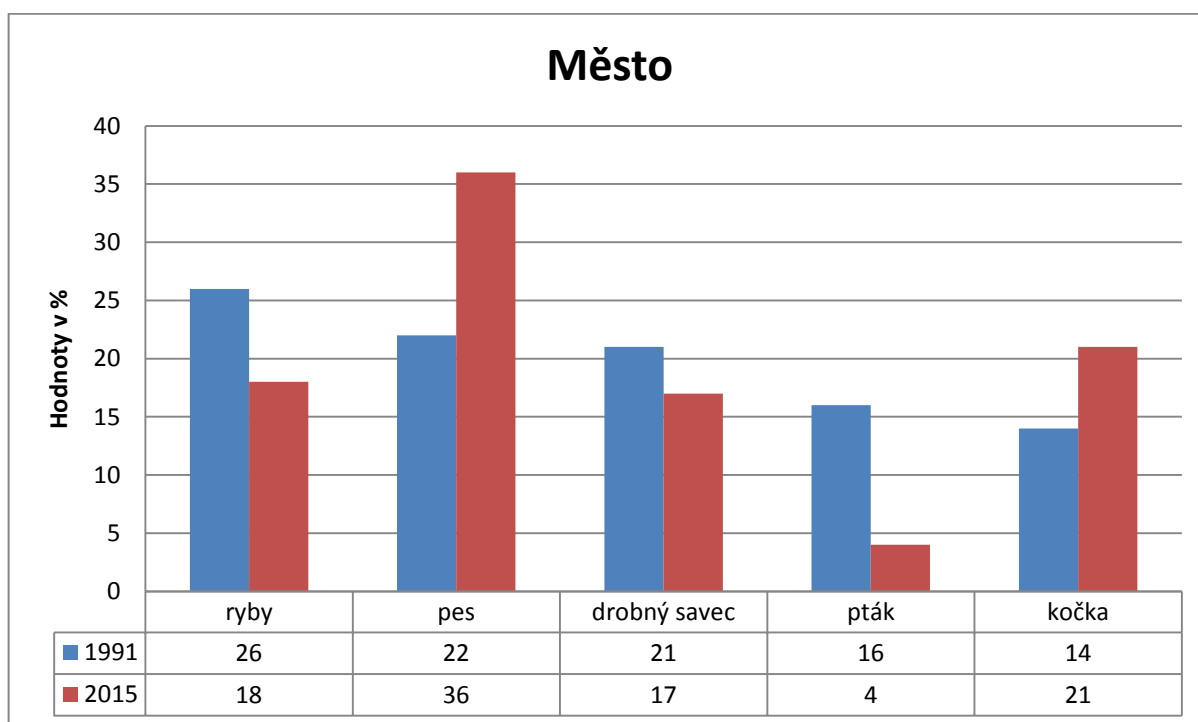
Graf 10 – Porovnání chovaných zvířat v rodinách žijících na vesnici

Zdroj: dotazníkové šetření

Z grafu je patrné, že dochází k mírnému snížení v chovu domácích zvířat. Nejvíce je to pak u chovu psa, kočky a ptáka. Nejmenší rozdíl vidíme u chovu drobných savců. V letech 1992 stejně jako v roce 2015 byl nejoblíbenější chov psa a kočky na vesnicích. Chov psů a koček na vesnicích je ideální volbou pro svůj předpoklad kontaktu s přírodou a volného pohybu zvířete. Na třetím místě v roce 1992 si stál chov akvarijských ryb. V roce 2015 na třetím místě zaujal chov drobných savců.

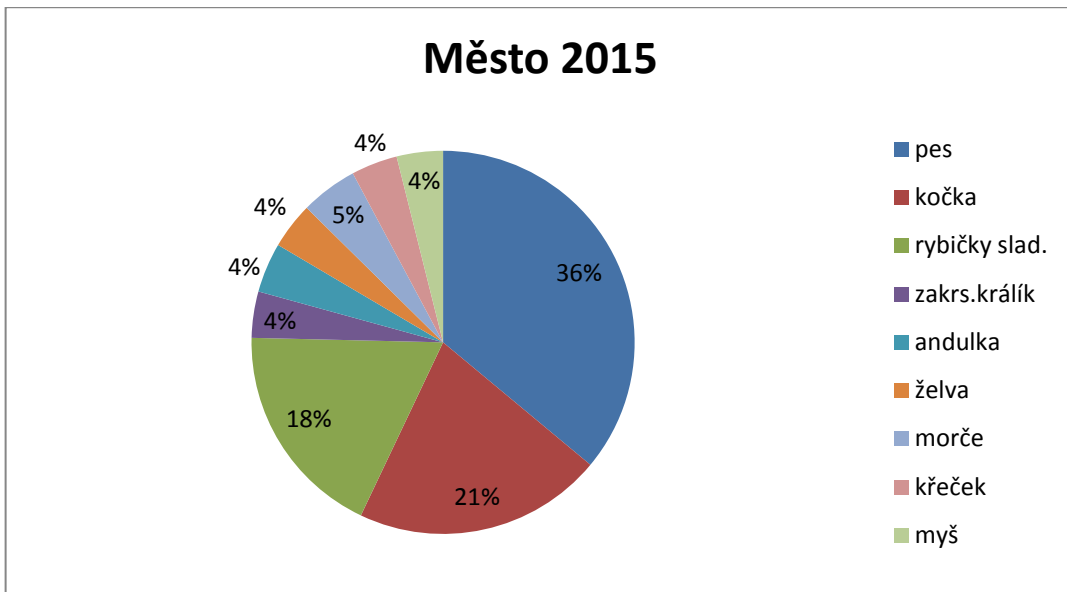
Graf 11 – Porovnání chovaných zvířat v rodinách žijících na vesnici a ve městech

Zdroj: dotazníkové šetření

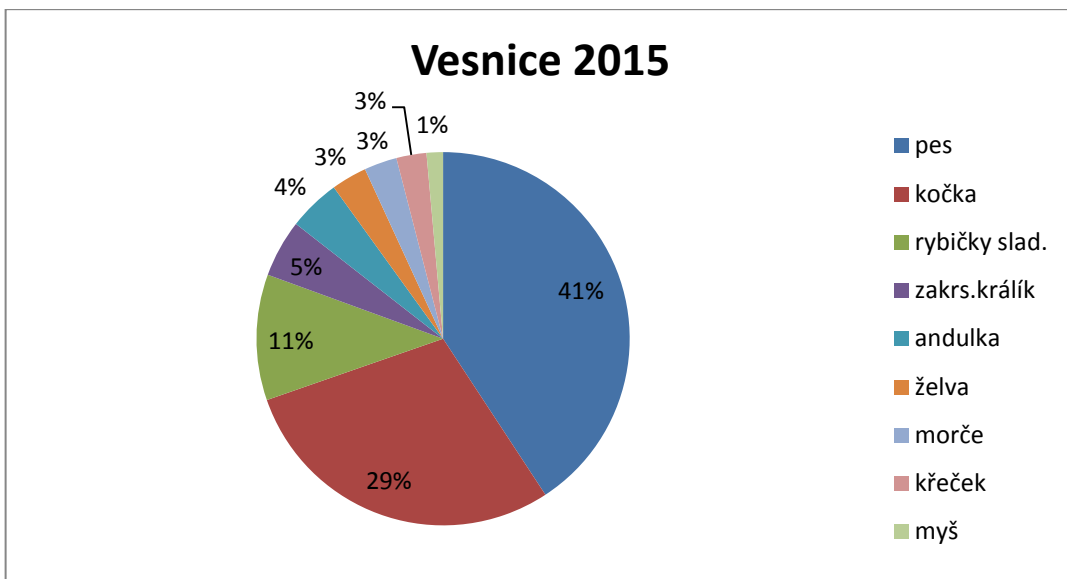
Graf uvádí porovnání chovaných zvířat ve městech v roce 1992 a 2015. V roce 1992 první místo zaujímá chov akvarijských rybiček. Akvaristika byla v letech 1992 velice oblíbená a módní. V roce 2015 obsadil první místo s rapidním nárůstem v porovnání s rokem 1992, chov psa (+14%). Chov psa je dnes velmi populární a chovají se velmi často plemena, která jsou vhodná i do menších bytů ve městech. Největší pokles v tomto sledovaném období zaznamenal chov ptactva (-12%). V roce 1992 se na dalších místech umístil chov psa, chov drobných savců, ptactva a na posledním místě chov kočky. V roce 2015 na dalších místech stojí chov kočky, akvarijských rybiček, drobných savců a ptactva.

Graf 12 – Porovnání chovaných zvířat v rodinách žijících na vesnici a ve městech

Zdroj: dotazníkové šetření

Graf 13 – Porovnání chovaných zvířat v rodinách žijících na vesnici a ve městech

Zdroj: dotazníkové šetření

5. Závěr

Tato diplomová práce je zpracovaná jako rozšíření bakalářské práce „Chov nehuspodářských zvířat“, kterou jsem vypracovala v roce 2010. V bakalářské práci jsem zpracovala rozsáhlou literární rešerši a provedla výzkum týkající se chovu nehuspodářských zvířat na základních školách ve Středočeském kraji. Již od zpracování bakalářské práce jsme s vedoucím mé bakalářské práce (Prof.RNDr. Lubomír Hanel, CSc.) a zároveň vedoucím mé diplomové práce věděli jakým směrem se v diplomové práci budeme ubírat. Diplomová práce je zaměřená na význam chovu nehuspodářských zvířat, tedy „pets“, v domácnostech rodin. Podobně zaměřený výzkum provedl i Prof.RNDr. Lubomír Hanel, CSc. v roce 1992. Výzkum se prováděl na přibližně stejně velkém vzorku (v roce 1992 okolo 1000 respondentů a v roce 2015 okolo 1200 respondentů). V obou případech dotazníkového šetření, v roce 1992 i 2015, se porovnával přibližně stejný poměr respondentů z vesnic a měst. Nás zajímalo, jak se budou získané výsledky od sebe lišit od uplynutí dost dlouhé doby (po 24 letech). I několik dalších aspektů jsem mohla porovnat se svou bakalářskou prací z roku 2010.

V literární rešerši jsem se opírala o zásady určené mým vedoucím práce a vycházela z dostupných literárních pramenů, akademických prací a internetových zdrojů. Teoretická část diplomové práce popisuje problematiku historie a současnosti chovu nehuspodářských zvířat v domácnostech u nás i v zahraničí a chovu nevhodných živočichů (jedovatých a nebezpečných druhů). Dále se zabývá negativní a pozitivní stránkou chovu zvířat. Negativními hledisky můžeme označit přenosy nemocí a bakterií na člověka, alergie, nebezpečí chovu exotických druhů živočichů a zvířecí útulky. Na pozitivní faktory jsem se také zaměřila v kapitolách – využití chovu zvířat z důvodu léčivých aspektů (canisterapie, hipoterapie, felinoterapie).

Všechny stanovené hypotézy se nám dotazníkovým šetřením potvrdily. K nejčastějším chovancům „pets“ v rodinách patří pes, kočka a akvarijní rybičky. Mezi chovanými druhy v rodinách převažovali suchozemští živočichové nad vodními živočichy. Zvíře do domácnosti pořizují nejčastěji rodiče, nebo jsou získána jiným způsobem. O chov domácích zvířat se u většiny případů starají všichni členové rodiny stejně. V dotazníkovém šetření jsme zjistili, že přítomností dětí v rodině zvýšilo pravděpodobnost výskytu chovu alespoň některé ze sledovaných skupin zvířat. Rodiny

žijící ve městech nejčastěji chovají psa, kočku a akvarijní rybičky. Na vesnicích rodiny také nejčastěji chovají psa, kočku a akvarijní rybičky ale v jiném procentuálním poměru nežli ve srovnání s městem.

Chovatelství „pets“ je v současnosti velmi atraktivní a velmi rozšířeným trendem. Touto prací jsem chtěla ukázat, kteří domácí mazlíčci se v rodinách nejčastěji chovají, kdo z rodiny je pořídil a kdo jim věnuje největší péči, jaké je jejich postavení nebo účel v rodině a také zda hraje roli přítomnost dítěte do věku 15 let v rodině na pořízení domácího mazlíčka. Tato tematika je u nás i v zahraničí doposud neprozkoumaná. Ze své vlastní zkušenosti, ale mohu říct, že vliv na pořízení zvířete do rodiny přítomnost dítěte jistě má. Děti prahnou po zvířátku, se kterým by si mohly hrát, a byl jim přítelem. Většinou si tak nahrazují nepřítomnost sourozence v rodině. I v mém případě to tak bylo. Dnes mám s rodiči chovnou stanici netradičního psího plemene Basenji. Vlastníme dvě fenky, dá se říci, že babičku s vnučkou. Dělají nám všem v rodině radost a věřím, že nám svou přítomností prodlužují život.

6. Seznam použité literatury

ALTMANN, Fritz Dietrich. *Morče: společenské, milé, aktivní*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 62 s. Tip. ISBN 80-247-1659-3.

BECK, Alan M a Aaron Honori KATCHER. *Between pets and people: the importance of animal companionship*. West Lafayette, Ind.: Purdue University Press, c1996, xviii, 316 p. ISBN 1557530777.

BIRCH, Charles a Lukas VISCHER. *Život se zvířaty: společenství božích tvorů*. 1. vyd. Praha: Kalich, 2007, 100 s. ISBN 978-80-7017-068-7.

COREY, Peter. *Jak vyžrát na domácí mazlíčky: [kdo koho vlastně chová?]*. 1. vyd. Praha: Talpress, 1998, 145 s. ISBN 80-7197-153-7.

DONALDSON, Jean. *Lidé a psi: střet kultur*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2011, 219 s. ISBN 978-80-7428-064-1.

EDBAUER, Matthias. *Lexikon všeobecného vzdělání*. Bratislava: Aktuell, c2001, 463 s. ISBN 80-88915-75-9.

FALK, Astrid. *Terarijní zvířata: exotická, vzrušující, tajuplná*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 62 s. Tip. ISBN 80-247-1759-x.

GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7367-879-1.

GAMLIN, Linda. *Alergie od A do Z*. Vyd. 1. Praha: Reader's Digest Výběr, 2003, 256 s. ISBN 80-86196-44-5.

GENNEPER, Gina a Rolf KAMPHAUSEN. *Zvířata - zrcadla lidí: nový, zcela netradiční pohled na vzájemné ovlivňování zdraví*. Vyd. 1. V Praze: Metafora, 2012, 135 s. ISBN 978-80-7359-261-5.

HANEL, Lubomír. *Akvaristika: biologie a chov vodních živočichů*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2002, 226 s. ISBN 80-246-0413-2.

HANEL, L. *Aspekty chovu nehuspodářských zvířat v rodinách na vesnicích a ve městech benešovského okresu. Abstrakta referátů 8. sjezdu čl. zoologů*. Brno, 1992.

HEGNER, David. *Jedovatí hadi v přírodě a v teráriích*. 1. vyd. Úvaly: Ratio, 1999, 188 s. Příroda (Ratio). ISBN 80-902312-8-4.

CHERNAK-MCELROY, Susan. *Zvířata jako učitelé a léčitelé*. 1. vyd. Praha: Chvojko nakladatelství, 1999, 197 s. ISBN 80-86183-16-5.

Chovatel-rádce: odborně zájmový měsíčník. Praha: Chovatel, 2003, **2003**(2). ISSN 1212-6101. 1x měsíčně.

Jak značit exempláře CITES?. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2011, 34 s. ISBN 978-80-87457-24-5.

KLIKA, Ivo. *Lidé a zvířata: historie vzniku a významu zoologických zahrad = People and animals : history of the origin and importance of zoological gardens*. Vyd. 1. Zlín: Foto art - Ateliér Regulus, 2005, 223 s. ISBN 80-239-5488-1.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Využití vybraných druhů zvířat v zoorehabilitaci: Výukové texty pro studenty FAPPZ ČZU*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2015, 156 s.

KONRÁD, Karel a Anežka ŠIROKÁ. *Alergie a jak jim čelit: domácí lékař*. Pardubice: Mayday, 2008, 207 s. ISBN 978-80-86986-35-7.

KRÁL, Josef a Aldo OLEXA. *Zvířata s námi doma*. 1. vyd. Praha: Práce, 1969, 204 s., obr. příl.

MERTENS, Dietmar. *Hadi*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2008, 48 s. Co-jak-proč. ISBN 978-80-7238-710-6.

NAVAROVÁ, Šárka. *Slasti a strasti s domácími mazlíčky*. Vyd. 1. Praha: Motto, 2012, 109 s. ISBN 978-80-7246-692-4.

NAXERA, Václav. *Pes a domácí lékař*. Praha: Studio Macht, 1999, 130 s. ISBN 80-86115-07-0.

NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, 159 s. Albatros Plus. ISBN 80-00-01809-8.

OCZKOVÁ, . *Terapie se zvířaty se zaměřením na canisterapi*. Olomouc, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Kristýna Janišová, Ph.D.

ODENDAAL, Johannes. *Zvířata a naše mentální zdraví: proč, co a jak*. Vyd. v češtině 1. Praha: Ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze vydalo nakl. Brázda, 2007, 173 s. ISBN 978-80-209-0356-3.

OHL, Frauke. *Pes - jak ho pochopit: logicky, jednoduše, jasně*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 62 s. Tip. ISBN 978-80-247-2055-5.

PICKERING L.K., MARANO N., BOCCHINI J.A., ANGULO F.J. AND THE COMMITTEE ON INFECTIOUS DISEASES: Exposure to nontraditional pets at home and to animals in public setting: risks to children. *Pediatrics*, 2008, 122, 876-886.

Pets and other animals. Chicago: World Book, 1992, 256 p. ISBN 0716606925.

RŮŽIČKA, Josef. *Pes k obraně osob a ochraně majetku, aneb, Člověče, neboj se, máš-li psa!: rady pro profesionály i všechny majitele psů služebních i neslužebních plemen, jak se nebát o majetek a svoji bezpečnost*. České Budějovice: Dona, 1996, 171 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 80-85463-76-8.

SEDLÁK, Kamil a Markéta TOMŠÍČKOVÁ. *Nebezpečné infekce zvířat a člověka*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2006, 167 s., xliv s. převážně barev. obr. příl. Biologie pro všední den. ISBN 80-86960-07-2.

SMITH, Penelope. *Zvířata mluví: dorozumění mezi světem zvířat a lidí : rady chovatelům, komunikační postupy, respekt a naslouchání, jednota živých tvorů*. Praha: Práh, 1999, 199 s. ISBN 80-7252-014-8.

STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. 1. vyd. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012, 103 s. ISBN 978-80-87731-00-0.

STEJSKAL, Vojtěch a Martin LESKOVJAN. *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010, 118 s. ISBN 978-80-87146-33-0.

ŠLAJCHRTOVÁ, Kristýna. *Chov nehuspodářských zvířat*. Praha, 2010, 75 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

THÁMOVÁ, Olga a Zdeněk GORGOŇ. *Plemena koček*. Vyd. 2. Praha: Aventinum, 2005, 208 s. Průvodce do kapsy (Aventinum). ISBN 80-7151-250-8.

VALENTA, Jiří. *Jedovatí hadi: intoxikace, terapie*. Praha: Galén, 2008, 401 s. ISBN 9788072624737.

VELENSKÁ, Nataša. *Chováme exotické mazlíčky*. První. Praha: Arista Books s.r.o., 2014, 208 s. ISBN 978-80-87867-14-3.

VRABEC, Vladimír. *Základy chovu exotických zvířat pro bakaláře*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009, 108 s. ISBN 978-80-213-2036-9.

VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007, 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

ZYCH, Jiří. *Želvy v přírodě a v péči člověka*. Vyd. 1. Praha: Brázda, 2006, 201 s. ISBN 80-209-0342-9.

Ostatní zdroje

REDAKCE - U LÉKAŘE,. Alergie na zvířata [online]. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ulekare.cz/clanek/alergie-na-zvirata-11159>

Česká hiporehabilitační společnost [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.hiporehabilitace-cr.com/>

Legislativa a zákony [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z:

[http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa zakony](http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa_zakony)

HOLÁ, Michaela. Jak řešit alergie na zvířata? [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://alergie.zdrave.cz/jak-resit-alergii-na-zvirata/>

Reprárium [online]. [cit. 2014-07-21]. Dostupné z: <http://www.reptarium.cz/articles>

7. Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník o chovu domácích mazlíčků

Příloha č. 2 - Protokol o vykonané canisterapeutické zkoušce

Příloha č. 3 - Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce před její obhajobou

Příloha č. 4 - Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce - Evidenční list

Příloha č. 1: Dotazník o chovu domácích mazlíčků

DOTAZNÍK O CHOVU DOMÁCÍCH MAZLÍČKŮ

Návod: hodící se zaškrtněte a u chovaných živočichů popřípadě zakroužkujte či doplňte upřesňující údaj (vyplňujte jen to, co bezpečně víte)

1. Věková skupina do 15 let 16-25 let 26-45 let
(toho, kdo vyplňuje dotazník) 46-60 let 61 a více let

Počet dětí do 15 let žijících v rodině (napište číslo): chlapci děvčata

2. Bydliště : byt v domě (i panelovém) bez zahrady dům se zahradou
 Praha menší město vesnice

3. Jaká zvířata doma chováte : nechováme doma žádná zvířata

Vodní živočichové

akvarijní rybičky: sladkovodní mořské - jaké druhy: _____

☐ rak	☐ kreveta mořská	☐ vodní mlouk (žebrovník)
☐ krab sladkovodní	☐ brouk	☐ vodní želva
☐ krab mořský	☐ ploštice	
☐ kreveta sladkovodní	☐ žába (např. drápatka)	

Jiný vodní živočich (jaký): _____

Suchozemští živočichové

BEZOBRATLÍ

hmyz: - brouk - pakobylka - lupenitka (strašilka) - šváb - kudlanka

Jiný druh hmyzu (jaký): _____

☐ pavouk	☐ štír
☐ stonožka	☐ mnohonožka
☐ měkkýš (plž)	

Jiný suchozemský bezobratlý živočich (jaký): _____

OBRATLOVCI

obojživelník (žába, mlok): - jaký druh obojživelníka: _____

ještěř: - ještěřka - agama - leguán - chameleon - gekon

suchozemská želva

had - jedovatý - nejedovatý - jaký druh hada: _____

Jiný suchozemský obojživelník či plaz (jaký): _____

drobný pěvec (chůvička, zebříčka, kanár aj.)

papoušek: - andulka - korela - jiný druh ptáka: _____

drobný savec: - myš - křeček - morče - osmák - pískomil - potkan

činčila

fretka

zakrslý králík

pes - jaké plemeno: _____ kříženec

kočka - jaké plemeno: _____ kříženec

miniprasátko

Jiný výše neuvedený savec (jaký druh): _____

4. Kdo domácího mazlíčka koupil : já sám rodiče babička či děda

kamarád/ka jiný způsob získání

5. Kdo se o domácího mazlíčka nejvíce stará já sám rodiče

členové rodiny takřka stejně bratr nebo sestra někdo jiný

6. Proč domácího mazlíčka chováte : "živá hračka" blízký živý „přítel“

lepší poznání chování zvířete a jeho biologie zisk - odchov a prodej potomstva

udržení kontaktu s přírodou jiný důvod (jaký): _____

Příloha č. 2. : Protokol o vykonané canisterapeutické zkoušce

Psovod

Jméno:

Příjmení:

.....

Adresa:

.....

Telefon:

Email:.....

Pes (u psů bez průkazu původu vyplňte pouze známá data)

Jméno:

Chovná

stanice:

.....

Plemeno:

Narozen:

Tetovací číslo:

Číslo zápisu:.....

pes/fena

Poslušnost

Název cviku	Povel	Body	Získané body
Přivolání psa – ke mně nebo k noze	Z/P	10	
Přivolání psa od zvěře	Z/P	10	
Ovladatelnost na vodítku za pohybu	Z/P	10	
Ovladatelnost na vodítku na místě – za klidu	Z/P	10	
Polohy psa – sedni, lehni před nebo vedle psovoda	Z/P	10	
Průchod skupinou osob	Z/P	10	
Aport – předmět psovoda	Z/P	10	
Ponechání psa na místě . dlouhodobé odložení	Z/P	10	
Klid psa vůči střelbě či jiným nárazovým, nepříjemným a výrazným zvukům	Z/P	10	
Chování psa krátkodobě uvázaného a ponechaného o samotě	Z/P	10	
Celkem bodů – max./min.		100/70	

Speciální cviky

- a) Prohlídka psa (jako u veterináře) – cílem cviku je prověřit, že se psem může manipulovat i cizí osoba
.....**prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl**
- b) Reakce psa na rušivé vlivy a nečekané podněty – smyslem cviku je prověření pevnosti nervů psa
.....**prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl.**
- c) Chování psa ve skupině lidí – cílem cviku je prověřit psa ve skupině více lidí a psů.
.....**prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl.**
- d) Aportování jiné osobě za asistence psovoda – smyslem cviku je ochota ke spolupráci a komunikace psa s cizími lidmi.
.....**prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl**

- e) Ponechání psa v místnosti s cizími osobami – cílem cviku je prověřit, zda pes je schopen samostatné komunikace a spolupráce s dalšími lidmi.
 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl
- f) Omezení pohybu – provádí se během cviku e).
 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl
- g) Podávání pamlsku a potravy psovi – cílem cviku je, aby pes prokázal opatrnost při odebrání pamlsku z rukou pomocníků.....
 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl.
- h) Chování psa mezi hrajícími si dětmi – smyslem cviku je prověřit psa ve vztahu k dětem.

 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl
- i) Chování psa vůči ležící osobě – smyslem cviku je navázání kontaktu s nemohoucí - ležící osobou – na lůžku, na zemi
 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl
- j) Polohování - cílem cviku je prověřit schopnost psa být nápomocen při fyzioterapii.

 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl
- k) Kontakt psa s tělesně postiženými – vozíčkáři, osoba s berlemi, nevidomý se slepeckou holí, osoba s chodítkem, apod. – smyslem cviku je prověřit schopnost psa komunikovat s osobami, odkázanými na pomůcky, které jsou pro psa neobvyklé.....
 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl
- l) Kontakt psa s mentálně nebo psychicky narušenou osobou (osobami) - tento cvik je jedním ze stěžejních bodů této zkoušky, neboť reakce psa na setkání s takto narušenou osobou mohou být zcela neadekvátní, a to jak ze strany psa, tak člověka.

 prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl

Hodnocení speciálních cviků zkoušky ZCP – pro všechny cviky platí hodnocení – prospěl výborně - prospěl – prospěl s výhradou - neprospěl

Příloha č. 3 : Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce před její obhajobou

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce před její obhajobou

Závěrečná práce:

Druh práce	
Název práce	
Autor práce	

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané

nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným

účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné

osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo

rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s

autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto

prohlášení.

Jsem si vědom/a, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze

na své náklady a že úhrada nákladů za kopírování, resp. tisk jedné strany formátu A4

černobíle byla stanovena na 5 Kč.

V Praze dne

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

podpis

žadatele

Příloha č. 4 : Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce - Evidenční list

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce

Evidenční list

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

7.				
8.				
9.				
10.				